

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Ανάπλαση του Παραλιακού Μετώπου
στην περιοχή Βαρέα Μεγάρων

Αργυρώ Β. Παπαθανασίου

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:
Παπαφωτίου Μαρία

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Ανάπλαση του Παραλιακού Μετώπου
στην περιοχή Βαρέα Μεγάρων

“Regeneration of the Coastal Front in
Varea, Megara, Greece”

Αργυρώ Β. Παπαθανασίου

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή:

Παπαφωτίου Μαρία, Καθηγήτρια Γ.Π.Α (επιβλέπουσα)

Ακουμιανάκη-Ιωαννίδου Αναστασία, Καθηγήτρια Γ.Π.Α

Παρασκευοπούλου Αγγελική, Επίκουρη Καθηγήτρια Γ.Π.Α

ΠΕΡΙΛΗΨΗ | 1

Τα Μέγαρα είναι πόλη της Δυτικής Αττικής με πλούσια αρχαία ιστορία. Νότια της πόλης βρίσκεται η παραθαλάσσια περιοχή Βαρέα Μεγάρων, που κατοικήθηκε από την αρχαιότητα και ήταν η θέση ενός εκ των δύο λιμανιών της αρχαίας πόλης των Μεγάρων, στοιχείο που επιβεβαιώνουν τα αρχαιολογικά ευρήματα στην περιοχή.

Η παραλία Βαρέα συγκεντρώνει σημαντικά πολιτιστικά και περιβαλλοντικά στοιχεία που παραμένουν στη σκιά της σημερινής εικόνας εγκατάλειψης της περιοχής.

Σκοπός της παρούσας μεταπτυχιακής μελέτης είναι η συνολική ανάπλαση του παραλιακού μετώπου στη Βαρέα Μεγάρων. Με σεβασμό στα ιδιαίτερα φυσικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά του τοπίου, επιχειρείται η αναβάθμιση του παραλιακού μετώπου με νέες υπαίθριες διαμορφώσεις που θα προσφέρουν χώρους περιπάτου, άθλησης, παιχνιδιού και αναψυχής παράλληλα με την προβολή του αρχαιολογικού χώρου και της περιβαλλοντικής σημασίας των τεσσάρων ρεμάτων που εκβάλλουν στην παραλία.

Βασική μέριμνα σε όλα τα στάδια του σχεδιασμού ήταν η ενσωμάτωση των νέων διαμορφώσεων στο φυσικό τοπίο και η εναρμόνισή τους με τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του αρχαιολογικού μνημείου.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ: Αρχιτεκτονική Τοπίου

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: παραλιακό μέτωπο, αρχαιολογικός χώρος, βοτανικός κήπος, πλατεία, ανάπλαση, αρχιτεκτονική τοπίου

ABSTRACT | 2

Megara is a city in Western Attica located 40km west of Athens. The coastal area of Varea lies on the south side of the city of Megara. Archaeological findings in the area confirm that Varea has been inhabited since antiquity, being the site of the port of the ancient city of Megara.

The current state of degradation in the area conceals the special cultural and natural features of the coast of Varea.

The purpose of this postgraduate thesis is the redevelopment of the coastal front of Varea. With respect to the special cultural and natural characteristics of the landscape, the coastal front is being upgraded in order to provide spaces for recreational, physical, educational and cultural activities along with the enhancement of the archeological site and the environmental importance of the four streams that flow through the beach.

The main purpose through the stages of design was the integration of new formations in the natural landscape while remaining in harmony with the essence of the archeological monument.

SCIENTIFIC AREA: *Landscape Architecture*

KEYWORDS: *coastal front, archeological site, botanical garden, square, redevelopment, landscape architecture*

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ | 3

Με αφορμή την ολοκλήρωση της διετούς φοίτησής μου στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Αρχιτεκτονικής Τοπίου του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τους καθηγητές και καθηγήτριες που συνάντησα κατά τη διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών μου για το σύνολο των γνώσεων που μου προσέφεραν.

Ιδιαίτερα, θα ήθελα να ευχαριστήσω το διδακτικό προσωπικό του Τμήματος Επιστήμης Φυτικής Παραγωγής για τη συμβολή τους στην πραγματοποίηση των μεταπτυχιακών μου σπουδών.

Ευχαριστώ θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτρια κα Παπαφωτίου Μαρία για την πολύτιμη καθοδήγηση, την υποστήριξη και τις γνώσεις που μου προσέφερε κατά τη διάρκεια εκπόνησης της κάτωθι διπλωματικής εργασίας, καθώς και καθ' όλη τη διάρκεια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος.

Ευχαριστώ ιδιαιτέρως τις καθηγήτριες κα Ακουμιανάκη – Ιωαννίδου Αναστασία και κα Παρασκευοπούλου Αγγελική για τη συμμετοχή τους στην επιτροπή αξιολόγησης της διπλωματικής μου εργασίας αλλά και για τον ουσιαστικό χρόνο που μου αφιέρωσαν σε όλα τα στάδια των μεταπτυχιακών σπουδών.

Ευχαριστώ την κα Π. Αυγερινού, προϊσταμένη αρχαιολόγο του Αρχαιολογικού Μουσείου Μεγάρων, για την ευγενική της συμμετοχή στην έρευνά μου για το εν λόγω θέμα.

Τέλος, ευχαριστώ θερμά την οικογένεια και τους φίλους μου για την αδιάκοπη υποστήριξη τους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I.	1 ΠΕΡΙΛΗΨΗ	/3
	2 ABSTRACT	/5
	3 ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	/7
	4 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	/10
II.	5 ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	/13
	5Α Η ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΡΩΝ	/14
	5Β Η ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	/16
	5Γ ΓΕΝΙΚΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	/18
	6 ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	/24
	6Α ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΓΛΥΦΟ	/25
	6Β ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΥΔΑΤΙΝΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ	/27
	6Γ ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ	/31
	6Δ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΡΑΣΙΝΟΥ	/33
	6Ε ΤΑ ΔΥΟ ΑΡΧΑΙΑ ΛΙΜΑΝΙΑ	/35
III.	7 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	/39
	7Α ΣΗΜΕΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ	/40
	8 ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	/44
	8Α ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΙΔΕΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	/45
	8Β ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΠΕΒΑΣΕΩΝ	/47
IV.	9 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	/55
	10 ΠΗΓΕΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	/58
	11 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΧΕΔΙΩΝ	/62

ΕΙΣΑΓΩΓΗ | 4

“Ἐλευσῖνι δὲ ἤδη πλησιόχωρος <ή> καλουμένη Μεγαρίς· (...) Νῆσος Αἰγεῖ μὲν πρεσβυτάτῳ τοῦ παντὸς γένους παραχωρήσας Ἀθηναίων ἄρχειν, αὐτὸς δὲ Μεγάρων καὶ τῆς ἄχρι Κορίνθου βασιλεύειν ἀξιωθείς· Νίσαιά τε ἔτι καὶ νῦν Μεγαρεῦσιν ἐπίνειον ἀπ’ αὐτοῦ καλεῖται.”

Παυσανίας, “Ἑλλάδος Περιήγησις”, Ἀττικά, 1.39.4.

Κατά την περιήγηση του στην Αττική, ο Πausανίας βρέθηκε στην πόλη των Μεγάρων τον 2ο μ.Χ. αιώνα. Η αναφορά του στο επίγειο "Νισαία" χωροθετεί το αρχαίο λιμάνι των Μεγάρων στην περιοχή που σήμερα ονομάζεται Βαρέα και την ομώνυμη ακρόπολη στον λόφο "Παλαιόκαστρο", στον οποίο μέχρι σήμερα είναι ορατά τα ίχνη αρχαίων και μεσαιωνικών οχυρωματικών κατασκευών.

Στα δυτικά του λόφου Παλαιόκαστρο εκτείνεται η παραλία Βαρέα μήκους 4 χιλιομέτρων, η οποία αποτελεί και την απόληξη στο Σαρωνικό τεσσάρων ρεμάτων που διατρέχουν την πεδιάδα και την πόλη των Μεγάρων. Η παραλία, σε απόσταση μόλις 2 χιλιομέτρων από τα Μέγαρα, αποτέλεσε πόλο έλξης των κατοίκων της πόλης και των γύρω περιοχών.

Η ποιότητα των υδάτων επιτρέπει την κολύμβηση και οι υφιστάμενες χρήσεις αναψυχής, στην πλειοψηφία τους, δείχνουν να σέβονται το φυσικό περιβάλλον. Ωστόσο, στην περιοχή εντοπίζονται δομικές και λειτουργικές αστοχίες που υποβαθμίζουν την εικόνα του παραλιακού μετώπου και ενδέχεται, υπό συνθήκες, να εγκυμονούν κινδύνους για κατοίκους και επισκέπτες.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ
ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

| 5

Τα Μέγαρα είναι πόλη της περιφέρειας Δυτικής Αττικής, γνωστή από την αρχαιότητα. Σε κομβική θέση ανάμεσα στην Αττική και την Πελοπόννησο, βρίσκεται 42 χλμ. δυτικά της Αθήνας και 44 χλμ. ανατολικά της Κορίνθου. Βόρεια συνορεύει με τον Κορινθιακό κόλπο και νότια με τον Σαρωνικό κόλπο. (ΧΑΡΤΗΣ 1)

Ο Καλλικρατικός Δήμος Μεγάρων προέκυψε το 2011 από τη συνένωση των δήμων Μεγάρων και Νέας Περάμου, συμπεριλαμβανομένων και των περιοχών Αλεποχώρι Δήμου Μεγάρων και Κινέτα. (ΕΙΚΟΝΕΣ 1&2)

Ο Δήμος Μεγάρων έχει συνολική έκταση 330 χλμ² και πληθυσμό 37.000 κατοίκους βάσει της απογραφής πληθυσμού του 2011. Η πρόσβαση στα Μέγαρα με Ι.Χ. γίνεται μέσω της Ολυμπίας Οδού – κατ' επέκταση και μέσω της Αττικής Οδού, και με τον Προαστιακό Σιδηρόδρομο.

Η πόλη είναι κτισμένη αμφιθεατρικά πάνω στους λόφους “Αλκαθόη” και “Καρία”. Περιμετρικά της πόλης υπάρχουν αρκετές παραλίες, οικισμοί, ορεινοί προορισμοί, υγροβιότοποι και περιοχές ιδιαίτερης περιβαλλοντικής αξίας. Ο κάμπος, η πεδιάδα των Μεγάρων δίνει σε αφθονία αγροτικά προϊόντα (λάδι, κρασί, φιστίκια), καθώς και πτηνοτροφικά και κτηνοτροφικά προϊόντα για τα οποία η πόλη φημίζεται.

>ΕΙΚΟΝΑ_1: ΑΛΕΠΟΧΩΡΙ

>ΕΙΚΟΝΑ_2: ΚΙΝΕΤΑ

>ΕΙΚΟΝΑ_3: ΠΑΧΗ

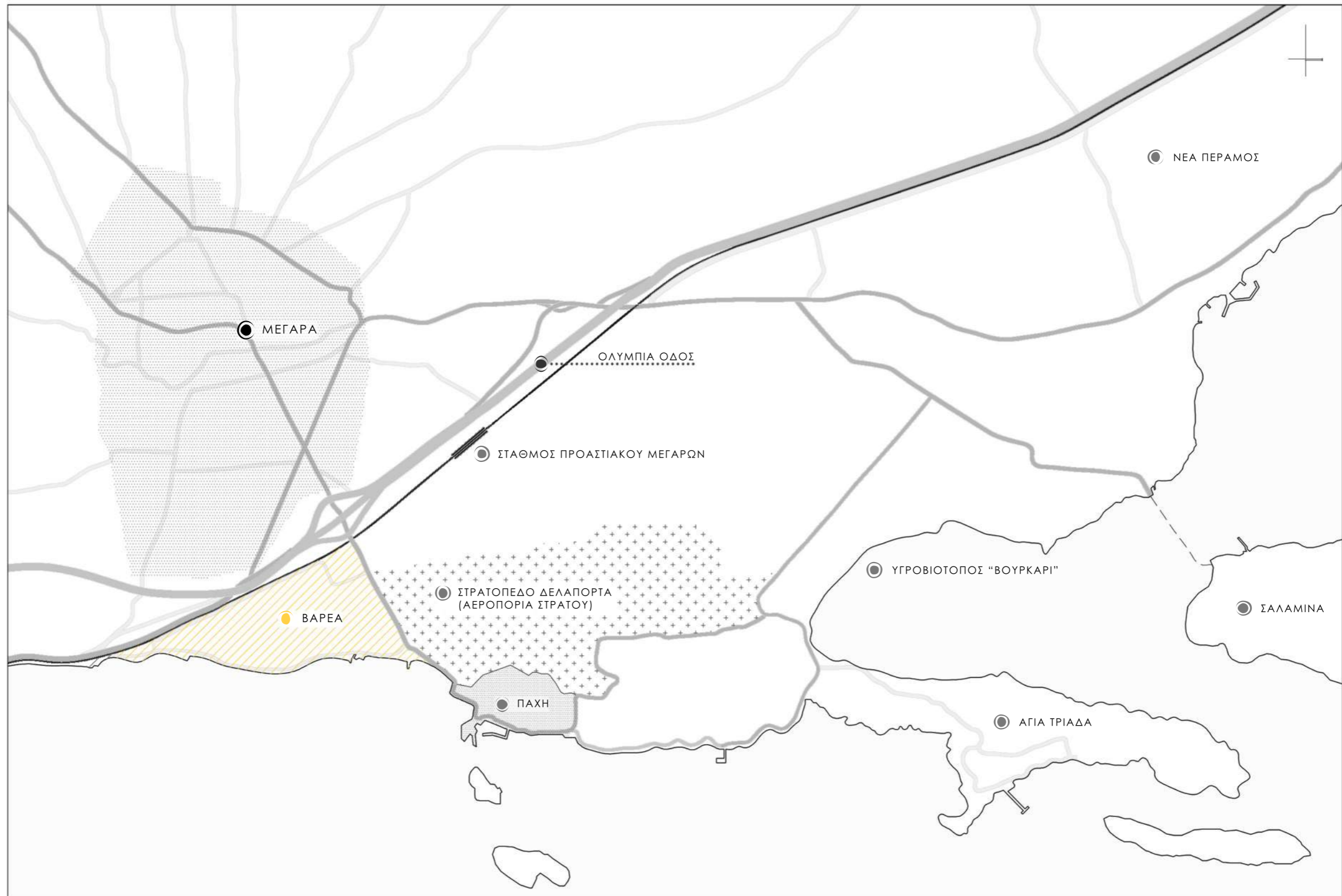
>ΕΙΚΟΝΑ_4: ΒΑΡΕΑ

>ΕΙΚΟΝΑ_5: ΤΕΙΧΟΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΑΣ

>ΕΙΚΟΝΑ_6: ΥΓΡΟΒΙΟΤΟΠΟΣ “ΒΟΥΡΚΑΡΙ”

>ΧΑΡΤΗΣ_1: ΤΑ ΜΕΓΑΡΑ

Η ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ | Β

Η Βαρέα Μεγάρων είναι παραθαλάσσια περιοχή στα νότια της πόλης, σε απόσταση περίπου 2 χιλιομέτρων.

Οι υποθέσεις για την προέλευση του ονόματος “Βαρέα” συγκλίνουν στην πεποίθηση ότι το όνομα αυτό προέκυψε από τον ήχο των κυμάτων που χτυπούν την ακτή, από το ρήμα “βαράει”. (Δ1)

Ως **ευρύτερη περιοχή μελέτης** ορίζεται η περιοχή Βαρέα Μεγάρων και ως **περιοχή μελέτης** η παραλία Βαρέα.

Η ευρύτερη περιοχή μελέτης έχει περίπου τριγωνικό σχήμα (ΧΑΡΤΗΣ 2), που ορίζεται βόρεια από τον άξονα του Προαστιακού Σιδηροδρόμου (ΕΙΚΟΝΑ 7), ανατολικά από την Επαρχιακή Οδό Μεγάρων – Πάχης και νότια από την ακτογραμμή.

Η παραλία βρέχεται από τα νερά του Σαρωνικού και έχει συνολική έκταση περίπου 4 χλμ. Η παρούσα μελέτη αφορά τα 2,5 χλμ. της παραλίας και όχι ολόκληρη την έκτασή της, επιλογή που έγινε κυρίως για λόγους προσβασιμότητας και σημείων ενδιαφέροντος.

Ανατολικά, η ευρύτερη περιοχή μελέτης γειτνιάζει με το Στρατόπεδο Δελαπόρτα της Αεροπορίας Στρατού. Επίσης ανατολικά, και σε απόσταση περίπου 1,5 χλμ. από τη Βαρέα, βρίσκεται το Αυτοκινητοδρόμιο Με-

Νοτιοδυτικά της Βαρέας, η Πάχη Μεγάρων είναι ένα γραφικό ψαροχώρι στους πρόποδες του λόφου Αγίου Γεωργίου με το ομώνυμο εκκλησάκι του 17ου αιώνα στην κορυφή του, που προσφέρει μοναδική πανοραμική θέα. Η παραθαλάσσια οδός και το μικρό λιμάνι με τα ψαροκάικα προσφέρονται για περίπατο, με παραδοσιακές ψαροταβέρνες και café να συμπληρώνουν τον τουριστικό χαρακτήρα της περιοχής. (ΕΙΚΟΝΕΣ 3, 8&9)

Η πρόσβαση στη Βαρέα γίνεται:

- μέσω της Επαρχιακής Οδού Μεγάρων – Πάχης, η οποία συνδέεται με την Ολυμπία Οδό (έξοδος Πάχη - Μέγαρα, ανισόπεδος κόμβος).
- από τον σταθμό του Προαστιακού Σιδηροδρόμου (απόσταση 2χλμ. από την παραλία).
- μέσω προέκτασης της οδού 28^{ης} Οκτωβρίου από την πόλη των Μεγάρων.

Η περιοχή κατοικήθηκε αδιάκοπα από την αρχαιότητα, καθώς εκεί βρισκόταν ένα από τα δύο λιμάνια της αρχαίας πόλης. Σήμερα έχει κυρίως παραθεριστικό χαρακτήρα, με λίγους μόνιμους κατοίκους, χώρους αναψυχής στο παραλιακό μέτωπο και αρκετές καλλιεργούμενες εκτάσεις. Περισσότερα στοιχεία για την ιστορία, τη γεωγραφία και τον χαρακτήρα της περιοχής μελέτης παρουσιάζονται εκτενώς σε επόμενη ενότητα.

>ΕΙΚΟΝΑ_7: ΣΤΑΘΜΟΣ ΠΡΟΑΣΤΙΑΚΟΥ ΜΕΓΑΡΩΝ

>ΕΙΚΟΝΑ_8: ΕΚΚΛΗΣΑΚΙ ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΗΝ ΠΑΧΗ ΜΕΓΑΡΩΝ

>ΕΙΚΟΝΑ_9: Η ΘΕΑ ΑΠΟ ΤΟ ΕΚΚΛΗΣΑΚΙ ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ

> ΧΑΡΤΗΣ_2: ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

 ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

 ΠΡΟΣΒΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

1 ΑΕΡΟΓΕΦΥΡΑ ΜΕΓΑΡΩΝ / ΑΝΙΣΟΠΕΔΟΣ ΚΟΜΒΟΣ

2 ΟΛΥΜΠΙΑ ΟΔΟΣ

3 ΠΡΟΑΣΤΙΑΚΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΣ- ΣΤΑΘΜΟΣ ΜΕΓΑΡΩΝ

4 ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΔΡΟΜΙΟ ΜΕΓΑΡΩΝ (ΠΙΣΤΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ)

5 ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΔΕΛΑΠΟΡΤΑ (ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ ΣΤΡΑΤΟΥ)

6 ΛΟΦΟΣ & ΕΚΚΛΗΣΙΑΚΙ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

7 ΟΙΚΙΣΜΟΣ "ΠΑΧΗ" ΜΕΓΑΡΩΝ

ΟΝΟΜΑ ΚΑΙ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ / Δεν υπάρχουν ιστορικές αναφορές για την ονομασία της αρχαίας πόλης παρά μόνο μυθολογικές. Σύμφωνα με την επικρατέστερη, ο μυθικός βασιλιάς της αρχαίας πόλης Κάρας (Κάρ), γιος του Φορονέα των Πελασγών της Πελοποννήσου, έκτισε την ακρόπολη “Καρία” και τα ιερά της θεάς Δήμητρας καλούμενα “μέγαρα” (ΕΙΚΟΝΑ 10), από τα οποία προήλθε το όνομα της πόλης. (Παυσανίας, 2ος αι. μ.Χ.) Ευρήματα επιβεβαιώνουν την ύπαρξη των ιερών, τα οποία ήταν υπόγεια κτίσματα ή κοιλότητες σε βράχους μέσα στα οποία οι αρχαίοι Μεγαρείς τοποθετούσαν προσφορές στη θεά Δήμητρα.

Οι αρχαιότεροι οικισμοί στην περιοχή ήταν Πρωτοελλαδικοί (αρχή 3ης χιλιετίας – 1.900 π.Χ.). Πρόκειται για δύο οικισμούς: ο πρώτος σε δύο λόφους στον πυρήνα της σύγχρονης πόλης και ο δεύτερος στο επίνειο Νισαία. Τα Μέγαρα και η Νισαία είναι οι μόνες θέσεις που παρουσιάζουν ίχνη κατοίκησης και κατά τη Μεσοελλαδική περίοδο (1.900 – 1.600 π.Χ.), ενώ από το 1.600 π.Χ. και έπειτα εμφανίζονται κι άλλοι οικισμοί (Αιγόσθενα, Παγές ή Πηγές, κ.α.). (Σακελλαρίου & Φαράκλας, 1972)

Η ίδρυση της αρχαίας πόλης ως πόλις-κράτος χρονολογείται κατά τον Πλούταρχο

> ΕΙΚΟΝΑ_10: ΑΡΧΑΙΟ ΣΠΗΛΑΙΟ ΤΗΣ ΘΕΑΣ ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΣΤΑ ΜΕΓΑΡΑ

τον 8ο αιώνα π.Χ. (Μπαζιωτοπούλου – Βαλαβάνη, 2008) Όσον αφορά την προέλευση του πληθυσμού, οι Αθηναίοι των κλασικών χρόνων ισχυρίζονταν ότι η αρχαία Μεγαρίδα ανήκε πολιτικά στην Αττική και είχε Ιωνικό πληθυσμό, μέχρι να καταληφθεί από τους Δωριείς στις αρχές της 1^{ης} χιλιετίας π.Χ. (Σακελλαρίου & Φαράκλας, 1972) Αυτή η άποψη επιβεβαιώνεται από αρχαιολογικά ευρήματα στην περιοχή που δείχνουν ότι τα Μέγαρα κατακτήθηκαν από Δωριείς του Άργους και της Κορίνθου.

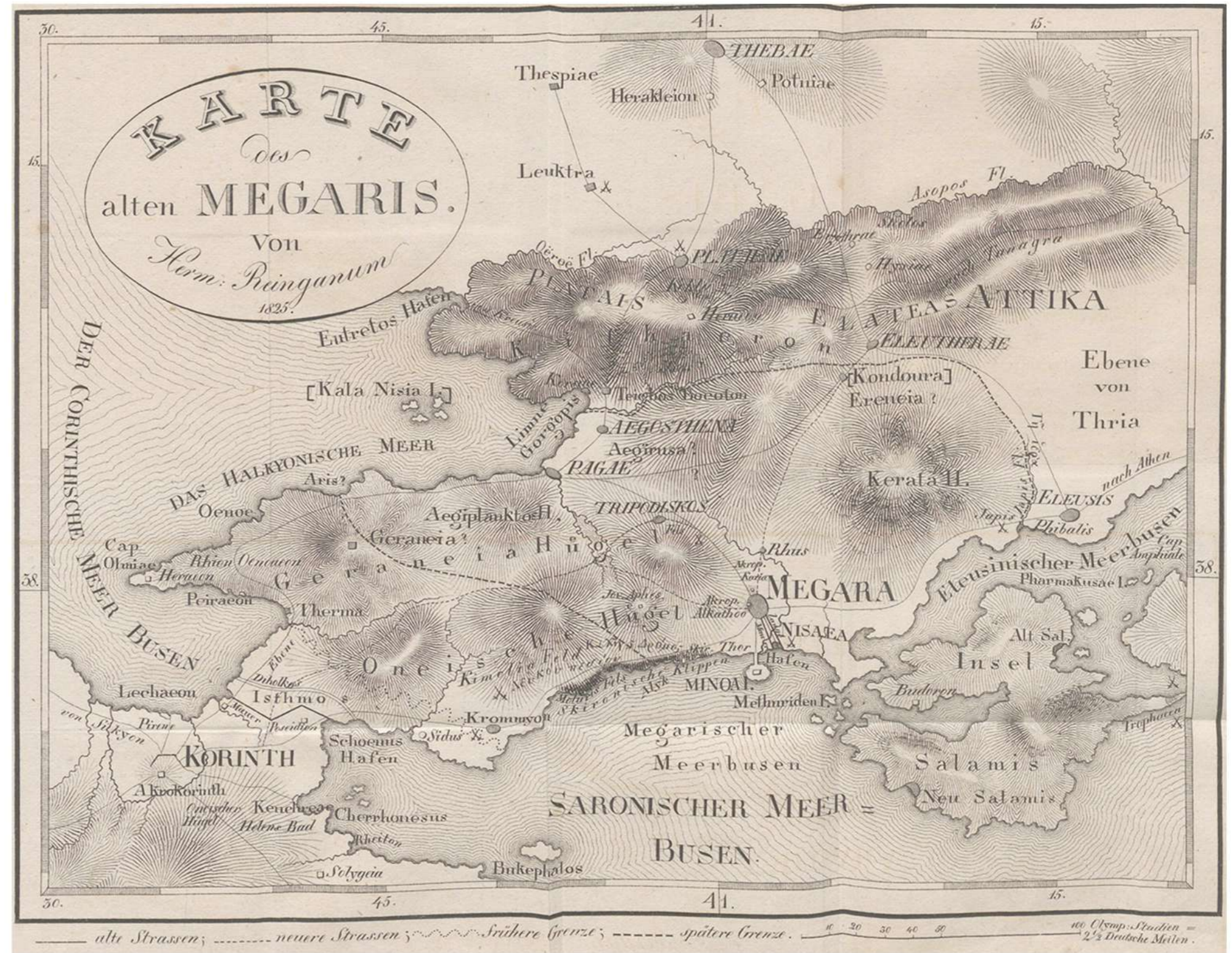
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ, ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ / Η αρχαία Μεγαρίδα χωροθετείται περίπου 2 χιλιόμετρα βόρεια του Σαρωνικού (ΧΑΡΤΗΣ 3), σε μια πεδιάδα που περικλείεται από τον ορεινό “φράχτη” που συνθέτουν τα Γεράνεια

όρη στα δυτικά και το όρος Πατέρα στα βόρεια – βορειοανατολικά. Ο φράχτης αυτός, κατά την αρχαιότητα όριζε τα πολιτικά σύνορα ανάμεσα στη Μεγαρίδα, την Ελευσίνα και τις πόλεις της νότιας Βοιωτίας. (Legon, 1981) Η πόλη βρίσκεται στη νοτιοδυτική άκρη της πεδιάδας, χτισμένη στις πλαγιές και γύρω από τη βάση δύο λόφων που εμφανίζονται ως κορυφές ενός υψιπέδου με υψόμετρο 300 περίπου μέτρων. (Πηλίλης, 1993) Ο λόφος Αλκαθόη, δυτικός και ελαφρώς υψηλότερος (90 μ.) και ο λόφος Καρία στα ανατολικά (70 μ.) ήταν οι στρατηγικές θέσεις των δύο αρχαίων ομώνυμων ακροπόλεων. Και οι δυο κορυφές προσφέρουν εξαιρετική θέα της Μεγαρικής πεδιάδας και των ορεινών όγκων που την περιβάλλουν, προς τις ακτές και τον Σαρωνικό κόλπο, τη Σαλαμίνα ακόμα και μέχρι την Αίγινα όταν το επιτρέπουν οι καιρικές συνθήκες.

Την αρχαία πόλη περιέβαλλε λιθόκτιστο τείχος πάχους 3,50 μ. (Πηλίλης, 1993) Το τείχος αποτέλεσε συχνά αντικείμενο αρχαιολογικής έρευνας χωρίς να έχει αποκαλυφθεί η συνολική έκτασή του μέχρι σήμερα, εκτός από κάποιες πτέρυγες της νότιας πλευράς που έχουν εντοπιστεί. Το περίγραμμά του, που έχει προσδιοριστεί κατά προσέγγιση, περιβάλλει έκταση 1,5 χλμ.² η οποία περιλαμβάνει τους λόφους Αλκαθόη και Καρία. Η σύνδεση της πόλης με το λιμάνι στις νότιες ακτές γινόταν με τα “μακρά τείχη”. Παλαιότεροι ερευνητές υποστήριξαν πως είχαν συναντήσει ίχνη αυτών των τειχών που όριζαν λιθόκτιστη οδό προς το λιμάνι. (Πηλίλης, 1993)

Η σχεδόν τριγωνική πεδιάδα έκτασης περίπου 70 χλμ², βρίσκεται αρκετά ψηλότερα από το επίπεδο της θάλασσας. Το έδαφος της, “ψαφαρόν” δηλαδή εύθρυπτο κατά τον Θεόφραστο, συνίσταται από αμμώδη μάργα και ασβεστόλιθο. (Legon, 1981) Η ανάμειξη με αργιλώδεις αποθέσεις από τις ανατολικές πλαγιές των Γερανείων προσδίδει μια ανοιχτόχρωμη, κιτρινωπή απόχρωση στο έδαφος, στοιχείο που αιτιολογεί τις αρχαίες αναφορές στη Μεγαρική πεδιάδα ως “λευκόν πεδίον”. (Ησύχιος, 12ος αι. μ.Χ)

Η αρχαία πόλη ήταν σε θέση να καλύπτει τις ανάγκες της σε τρόφιμα από τις καλλιέργειες και την κτηνοτροφία. Το έδαφος ήταν κατάλληλο για την παραγωγή φρούτων και λαχανικών καθώς και για την καλλιέργεια της ελιάς, που είναι ευρύτατα διαδεδομένη μέχρι σήμερα στην περιοχή. Η οικονομία των αρχαίων Μεγάρων βασιζόταν σε μεγάλο βαθμό στις εξαγωγές. Σύμφωνα με σχετικές αναφορές των Αριστοφάνη, Πλινίου και Κάτωνα του Πρεσβύτερου, οι Μεγαρείς εξήγαγαν κρεμμύδια και σκόρδα, λαχανικά, ρόδια και μήλα. (Legon, 1981) Τα φρούτα και λαχανικά ήταν τα κύρια είδη εξαγωγής με μεγάλη ζήτηση από την Αθήνα, σε αντίθεση με τα δημητριακά που δεν ευδοκίμουν στη Μεγαρική γη. (Σακελλαρίου & Φαράκλας, 1972) Αρκετά διαδεδομένο στην περιοχή ήταν επίσης το εξαγωγικό εμπόριο μαλλιού και μάλλινου ρουχισμού από την εκτροφή προβάτων, καθώς και αλατιού, που προερχόταν από τις αλυκές κατά μήκος των νότιων ακτών.

> ΧΑΡΤΗΣ_3: ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΜΕΓΑΡΙΔΑΣ, HERMANN REINGANUM, 1825

ΑΛΚΑΘΟΗ ΚΑΙ ΚΑΡΙΑ / Η Αλκαθόη (λόφος Αλκάθου) (ΕΙΚΟΝΑ 11) πήρε το όνομά της από τον βασιλιά της πόλης Αλκάθω, γιο του Πέλοπα και της Ιπποδάμειας. Ο Αλκάθω, σύμφωνα με τη μυθολογική παράδοση, ανοικοδόμησε τα τείχη της πόλης που είχαν καταστραφεί από τους Κρήτες, και έχτισε στη δυτική ακρόπολη τους ναούς της Αγροτέρας Αρτέμιδος και του Απόλλωνος Αγραίου. (Σακελλαρίου & Φαράκλας, 1972) Η θεά Άρτεμις σύμφωνα με τον μύθο βοήθησε τον Αλκάθω να σκοτώσει το Κιθαιρώνιο λιοντάρι και ο Απόλλωνας τον βοήθησε στην ανοικοδόμηση των τειχών. Στην ακρόπολη Αλκάθου κατά τον Πausανία υπήρχε ο “Λίθος του Απόλλωνα”, η πέτρα στην οποία ο θεός ακουμπούσε τη λύρα του κατά τον κτίσιμο, η οποία με ένα κτύπημα αντηχούσε τον ήχο της λύρας. (Pausanias, 2ος αι. μ.Χ.)

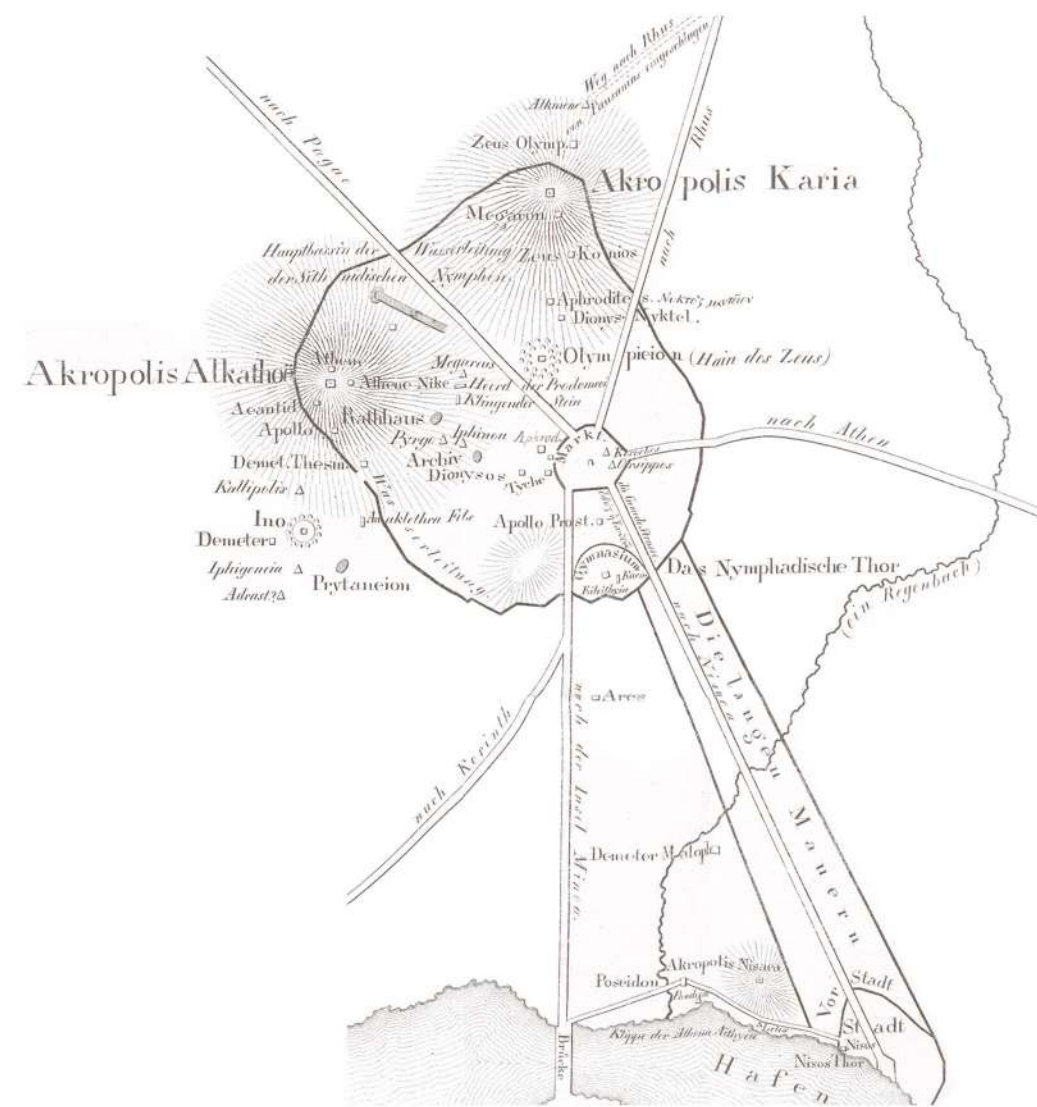
Και στις δυο ακροπόλεις Αλκαθόη και Καρία, υπήρχε πλήθος ναών, ηρώων και μνημείων, ίχνη των οποίων έχουν καταγραφεί αποσπασματικά λόγω της διαρκούς κατοίκησης και ανοικοδόμησης της περιοχής από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, καθώς η πόλη αναπτύχθηκε πάνω στον αρχαίο οικισμό. Η χρονολογική τοποθέτηση των παραπάνω είναι αδύνατη λόγω της έλλειψης ιστορικών πηγών που να επιβεβαιώνουν τη χρονική ακολουθία κτισίματος των δύο ακροπόλεων. Σύμφωνα με μυθολογικές αναφορές η ακρόπολη της Καρίας είναι η παλαιότερη.

Η ανατολική ακρόπολη της Καρίας (ΕΙΚΟΝΑ 11) όπως αναφέρεται και παραπάνω οφείλει

το όνομά της στον βασιλιά Κάρα. Στην ακρόπολη της Καρίας υπήρχε το “Μέγαρον της Δήμητρας”, που ανάγεται στα προϊστορικά χρόνια και ταυτίζεται με τα υποσκαφα ιερά “μέγαρα”. Στην ακρόπολη υπήρχαν ναοί, μαντείο και σημαντικά γλυπτά, όπως το λατρευτικό άγαλμα του Ολυμπίου Διός στον ομώνυμο ναό και το αφιερωμένο στον ίδιο έμβολο αθηναϊκού πλοίου που πήραν ως λάφυρο οι Μεγαρείς όταν αγωνίζονταν για τη Σαλαμίνα. Το άγαλμα του Δία ήταν έργο του ντόπιου τεχνίτη Θεόκοσμου που συνεργάστηκε με τον Φειδία το οποίο έμεινε ημιτελές λόγω του Πελοποννησιακού πολέμου. (Pausanias, 2ος αι. μ.Χ.)

Η ΚΡΗΝΗ ΤΟΥ ΘΕΑΓΕΝΟΥΣ / Ανάμεσα σε πλήθος ναών, ιερών και λοιπών μνημείων που έχουν εντοπιστεί στην περιοχή των Μεγάρων, ξεχωρίζει η Κρήνη του Θεαγένους. (ΕΙΚΟΝΑ 12) Η κρήνη αποδίδεται στον τύραννο Θεαγένη (Δ2) αλλά είναι πιθανότερο τα υδραυλικά έργα στην πόλη των Μεγάρων να ήταν έργο του Ευπαλίνου, (6ος αιώνας π.Χ.), αρχιτέκτονα από τα Μέγαρα που έγινε διάσημος με το σπουδαιό έργο του, το “Ευπαλίνειο Όρυγμα” στη Σάμο. (Δ3)

Υπάρχουν ιστορικά στοιχεία και ευρήματα που επιβεβαιώνουν ότι η υδρευση της πόλης γινόταν με κοήνες και δεξαμενές. (Σακελλαρίου & Φαράκλας, 1972) Το μοναδικό ευφρόνές και επισκέψιμο μνημείο της πόλης, η Κρήνη του Θεαγένους χωρηκόητος 350 κ.μ. είναι η μεγαλύτερη που έχει βρεθεί μέχρι σήμερα στην Ελλάδα και ένα από τα σπουδαιότερα δείγματα αστικής κρήνης του ελληνικού χώρου.

> ΕΙΚΟΝΑ_11: ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΠΟΛΗΣ ΜΕ ΤΙΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΙΣ ΑΛΚΑΘΟΗ ΚΑΙ ΚΑΡΙΑ, HERMANN REINGANUM, 1825

Η κρήνη βρίσκεται στα βόρεια της αρχαίας αγοράς, έχει ορθογώνιο σχήμα (13,7x19 μ.) και βρίσκεται σε υψόμετρο 41 μ. από το επίπεδο της θάλασσας. Κατασκευασμένη από τοπικό λίθο κογχυλιάτη (πουρί) με τη βόρεια και ανατολική πλευρά της λαξευμένες στο φυσικό βράχο. Δύο διαχωριστικά τοιχία όριζαν δυο λεκάνες άντλησης και δύο λεκάνες συλλογής νερού. Η κρήνη αποτελείται από δύο ισομεγέθη διαμερίσματα από τα οποία καθένα είχε μια λεκάνη συλλογής και μια λεκάνη άντλησης και διέθετε ξεχωριστό αγωγό συρροής υδάτων, ώστε σε περίπτωση λειψυδρίας ή καθαρισμού να είναι δυνατή η αυτόνομη λειτουργία του ενός μόνο διαμερίσματος. Η ορθογωνική κάτοψη περιλαμβάνει 35 οκταγωνικούς κίονες σε 5 σειρές των 7 ενώ χρειαζόταν επτά ώρες ώστε να γεμίσει. (Ανατολίτης, 2015) Η κρήνη είχε διπλό ρόλο στην αρχαία πόλη: λειτουργούσε ως λεκάνη απορροής αλλά και ως περιοχή άντλησης πόσιμου νερού για τους κατοίκους. Λιθόκτιστος αγωγός με τη βοήθεια της φυσικής κλίσης του εδάφους διοχέτευε το νερό στην κρήνη. Ο αγωγός φαίνεται να ακολουθούσε διαδρομή από τους πρόποδες των Γερανείων προς την πόλη μεταφέροντας νερό από πηγές. (Σακελλαρίου & Φαράκλας, 1972)

>ΕΙΚΟΝΑ_12: Η ΚΡΗΝΗ ΤΟΥ ΘΕΑΓΕΝΟΥΣ ΣΤΑ ΜΕΓΑΡΑ

ΝΙΣΑΙΑ ΚΑΙ ΜΙΝΩΑ / Ιστορικές πηγές αναφέρουν δυο λιμάνια της αρχαίας Μεγαρίδας, τη Νισαία και τη Μινώα που βρίσκονταν στις νοτιοανατολικές ακτές προς τον Σαρωνικό. Η ανασκαφική έρευνα στην παράκτια ζώνη της αρχαίας πόλης είναι αρκετά περιορισμένη. Μελετητές που ασχολήθηκαν με τον εντοπισμό της ακριβούς τοποθεσίας των λιμανιών στηρίχθηκαν στα ελάχιστα στοιχεία από την ανασκαφική έρευνα των Ι. Θρεψιάδη και Ι. Τραυλού και σε παρατηρήσεις παλαιότερων ερευνητών. Εκτενέστερη ανάλυση για τη θέση και την ιστορική σημασία των λιμανιών γίνεται σε επόμενη ενότητα που αφορά τον αρχαιολογικό χώρο της περιοχής μελέτης.

ΑΠΟΙΚΙΑΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ & ΒΥΖΑΝΤΙΟ / Την περίοδο 750 – 550 π.Χ. τα Μέγαρα διανύουν μια περίοδο οικονομικής ανάπτυξης και σημαντικής αποικιακής δραστηριότητας εν τω μέσω πολέμων και πολιτειακών μεταβολών που απειλούσαν τα συμφέροντα και τη συνοχή της αρχαίας πόλης. Η παλαιότερη μεγαρική αποικία, τα Υβλαία Μέγαρα (ΕΙΚΟΝΑ 13), ιδρύθηκε στη Σικελία το 728 π.Χ. Αρχαίοι συγγραφείς επιβεβαιώνουν αποικιακή δραστηριότητα των Μεγαρέων στη Σηλυβρία, την Καλχηδόνα και την Ηράκλεια στις ακτές του Εύξεινου Πόντου. Σύμφωνα με τον Στράβωνα, Μεγαρείς άποικοι το 658 π.Χ. ίδρυσαν την πόλη Βυζάντιο στη θέση της Κωνσταντινούπολης. Επικεφαλής ήταν ο Βύζαντας (ΕΙΚΟΝΑ 14), γιός του Νίσου, μυθικού βασιλιά των Μεγάρων, προς τιμή του οποίου η νέα αποικία ονομάστηκε Βυζάντιο. (Σακελλαρίου & Φαράκλας 1972)

> ΕΙΚΟΝΑ_13: ΑΓΑΛΜΑΤΙΔΙΑ ΚΟΡΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΥΒΛΑΙΑ ΜΕΓΑΡΑ ΣΤΗ ΣΙΚΕΛΙΑ

> ΕΙΚΟΝΑ_14: ΧΑΛΚΙΝΟ ΝΟΜΙΣΜΑ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ. ΑΠΕΙΚΟΝΙΖΕΤΑΙ Ο ΙΔΡΥΤΗΣ ΤΗΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ, ΒΥΖΑΝΤΑΣ, 161-180 μ.Χ.

> Σύμφωνα με τον μύθο, το Μαντείο των Δελφών συμβούλευσε τον Βύζαντα να ιδρύσει μία αποικία απέναντι από την πόλη των "τυφλών". Όταν ο Βύζας έφτασε στη Θράκη, στο σημείο που ο Βόσπορος συνδέει τον Εύξεινο Πόντο με την Προποντίδα σχηματίζοντας ένα ασφαλές λιμάνι τον Κεράτιο κόλπο, κατάλαβε ότι βρέθηκε στην "πόλη των τυφλών". Την περιοχή προστάτευαν χαμηλά υψώματα από τα οποία κυλούσαν μικρά ποτάμια και χείμαρροι, ενώ η πλούσια βλάστηση και τα πυκνά δάση μαρτυρούσαν την ευφορία της γης. Ακριβώς απέναντι βρισκόταν η πόλη της Καλχηδόνας, η οποία φάνταζε με πόλη τυφλών, αφού κανένας μέχρι τότε δεν διέκρινε την αξία της περιοχής.

ΝΕΟΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ / Περίπου από τον 3^ο αιώνα π.Χ. και κατά τη ρωμαϊκή εποχή η πόλη παρέμεινε σε αφάνεια. (Ανατολίτης, 2015)

Κατά τη διάρκεια των βυζαντινών χρόνων η πόλη ήταν περισσότερο σε έκταση και γληθυσμο και μόνο κάποια βυζαντινά εκκλησάκια του 11^{ου} αιώνα στον κάμπο των Μεγάρων (ΕΙΚΟΝΕΣ 15&16) μαρτυρούν μια περιορισμένη πολιτιστική δραστηριότητα. (Μιεναρδής, 1936)

Το 1456 η πόλη καταλαμβάνεται από τους Οθωμανούς. Λίγα είναι γνωστά για την κατάσταση των Μεγάρων κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας, ωστόσο πρόκειται για μια περίοδο που άφησε πλήθος παραδόσεων και εθίμων στην πόλη, που καταστράφηκε ολοσχερώς κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης. (Ανατολίτης, 2015)

Το 1922 οι πρώτοι πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία φτάνουν στα Μέγαρα και εγκαθίστανται στην περιοχή που ονόμασαν "Μελί", στα νοτιοδυτικά της σύγχρονης πόλης.

>ΕΙΚΟΝΑ_15: ΠΑΛΑΙΟΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΣΤΟ ΕΞΩΚΛΗΣΙ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΣΤΟΝ ΚΑΜΠΟ ΤΩΝ ΜΕΓΑΡΩΝ. 12ος ΑΙΩΝΑΣ μ.Χ.

>ΕΙΚΟΝΑ_16: ΤΟ ΕΞΩΚΛΗΣΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΟΝ ΚΑΜΠΟ ΤΩΝ ΜΕΓΑΡΩΝ, 12ος ΑΙΩΝΑΣ μ.Χ.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ
ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

| 6

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΓΛΥΦΟ | Α

Τα χερσαία όρια των Μεγάρων ορίζονται από τον ορεινό όγκο των Γερανείων δυτικά, το όρος Κιθαιρώννας βόρεια, το όρος Πατέρας ανατολικά και τα Κέρατα (ή Τρικέρατος) νοτιοανατολικά. (ΧΑΡΤΗΣ 4)

Η ευρύτερη περιοχή μελέτης, εκτός από τον λόφο Παλαιόκαστρο με υψόμετρο 40 μ., παρουσιάζει ήπιο ανάγλυφο. Ο γειτονικός λόφος του Αγίου Γεωργίου στην Πάχη έχει ύψος 90 μ. (ΧΑΡΤΗΣ 5)

Από νότο προς βορρά το έδαφος είναι ελαφρώς ανηφορικό. Η υψομετρική διαφορά στα βόρεια όρια της Βαρέας είναι περίπου 10 μ. από το επίπεδο της θάλασσας. Την ομαλή μορφολογία του εδάφους διακόπτουν τα τέσσερα ρέματα που διατρέχουν την περιοχή και καταλήγουν στη θάλασσα.

Ο λόφος Παλαιόκαστρο είναι βραχώδης με ιδιαίτερα απότομη κλίση εδάφους στα νότια και ηπιότερο ανάγλυφο στη βόρεια πλευρά του. Από την παραλία με κατεύθυνση προς βορρά εκτείνεται ελαφρώς επικλινής εύφορη καλλιεργούμενη έκταση, που ενισχύεται από τη διέλευση των τεσσάρων ρεμάτων. Οι εκβολές των ρεμάτων στη θάλασσα δημιουργούν ελώδεις περιοχές με υγροτοπικά χαρακτηριστικά.

>ΧΑΡΤΗΣ_4: ΧΑΡΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΟΥ ΑΝΑΓΛΥΦΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΡΩΝ

>ΧΑΡΤΗΣ_5: ΧΑΡΤΗΣ ΑΝΑΓΛΥΦΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Τα τέσσερα ρέματα που διατρέχουν την ευρύτερη περιοχή μελέτης και καταλήγουν στη θάλασσα μέσω της παραλίας είναι διακλαδώσεις του ρέματος Μαυρατζά. Το ρέμα Μαυρατζά ξεκινά βορειοδυτικά των Μεγάρων, κάτω από τα Γεράνεια όρη και διέρχεται μέσα από την πόλη. Τεχνητές εκτροπές και φυσικές διακλαδώσεις έχουν δημιουργήσει τη σημερινή εικόνα με τέσσερα ρέματα στη Βαρέα Μεγάρων. (ΕΙΚΟΝΕΣ 17-26)

Οι κοίτες των ρεμάτων έχουν καταπατηθεί σε ορισμένα σημεία με παράνομη δόμηση ή περιφράξεις γεγονός που σε συνδυασμό με την αυξημένη ρύπανση και τους σπάνιους καθαρισμούς των ρεμάτων προκαλεί πλημμύρες στην παραλιακή οδό της Βαρέας με κάθε αυξημένη βροχόπτωση. (Δ4, Δ5) Τον Σεπτέμβριο του 2018 οι σφοδρές βροχοπτώσεις και ο μεγάλος όγκος νερού που διήλθε από τα ρέματα κατά τη διάρκεια του κυκλώνα "Ζορμπά", προκάλεσαν κατάρρευση γέφυρας 200 μ. βορειότερα της παραλίας. Πρόκειται για γέφυρα που διέρχεται πάνω από το εγκιβωτισμένο ρέμα (στο δυτικό άκρο περιοχής μελέτης) στο δρόμο που συνδέει την Παλαιά Εθνική Οδό Αθηνών - Κορίνθου με τη Βαρέα.

Έως τις αρχές του 2010 που ξεκίνησε η λειτουργία εργοστασίου βιολογικού καθαρισμού στα Μέγαρα, λύματα της πόλης απορ-

ρίπτονταν στη θάλασσα της Βαρέας μέσω του ρέματος Μαυρατζά. Αυτός ήταν άλλωστε ο λόγος που η παραλία, ενώ ανέκαθεν υπήρξε πόλος έλξης για τους κατοίκους της πόλης, υποβαθμίστηκε και εγκαταλείφθηκε μετά τη δεκαετία του '90. Μετά την διακοπή απόρριψης λυμάτων έγιναν προσπάθειες αναβάθμισης της περιοχής από τον Δήμο Μεγάρων με την κατασκευή ποδηλατοδρόμου, τη διαπλάτυνση του πεζοδρομίου και τοποθέτηση φωτιστικών κατά μήκος της παραλιακής οδού. Σταδιακά, η ποιότητα των υδάτων επανήλθε σε φυσιολογικά επίπεδα και κάτοικοι και επισκέπτες κολυμπούν ξανά στη Βαρέα.

Η ανατολική εκβολή του ρέματος που βρίσκεται κάτω από τον λόφο Παλαιοκαστρο αναγνωρίστηκε ως υγρότοπος το 2017 έπειτα από επιστημονική έρευνα του Ελληνικού Κέντρου Βιοτόπων – Υγρότοπων (ΕΚΒΥ) του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Γουλιανόρ. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε την περίοδο 2016-2017 με καταγραφή της βλάστησης και πανίδας στην εκβολή του ρέματος και οριοθετήσε την περιοχή ενδιαφέροντος διότι ως φαίνεται στον χάρτη 6 με εκτίθεση 1 ερίτου του υδροτόπου. (Επιστημονική Οριοθέτηση ΕΚΒΥ, 2017.) (Δ6, Δ7) Το σχέδιο βάσε του νέου ΡΣΑ (Φ.Ε.Κ. 156/A/1-8-2014) εντάσσεται στο ειδικό πρόγραμμα, ως Β' Προτεραιότητας για οριοθέτηση, εκτίμηση μελετών, χρηματοδότηση δράσεων και έργων προστασίας αποκατάστασης, ανάδειξης και διαχείρισης. Εκκρεμεί η θεσμική οριοθέτηση της Εκβολής Ρέματος Μεγάρων - Μαυρατζά, σύμφωνα με όσα ορίζονται στον νόμο περί βιοποικιλότητας (Ν. 3937/2011 άρθ. 13 και 20).

Ο τύπος του υγροτόπου κατά Ραμσφό είναι : F-Εκβολή υδάτων: υδρότοπος υδάτων των εκβολών και εκβολικά συστήματα των δέλτα. Η προστατευόμενη χλωρίδα περιλαμβάνει τα είδη *Cakile maritima* και *Suaeda vera*. Όσον αφορά την πανίδα, στην εκβολή εντοπίστηκαν ασπόνδυλα, ψόφα, αμφίβια, ερπετά (*Chalcides ocellatus*), θηλαστικά (*Illycaeus leucis eri*, *Pipistrellus kuhlii*, *Tadarida teniotis*) και ιχθύα.

Οι αξίες του υγροτόπου όπως παρουσιάζονται από το ΕΚΒΥ είναι οι παρακάτω:

- Τροποποίηση πλημμυρικών φαινομένων
- Κατακράτηση ιζημάτων & άλλων ουσιών
- Μετασχηματισμός θρεπτικών ουσιών
- Δέσμευση ηλιακής ακτινοβολίας και στήριξη τροφικών πλεγμάτων
- Ενδιαίτημα άγριων ειδών
- Βιολογική ισορροπία
- Αναψυχή

Οι επιπτώσεις της γεωργικής δραστηριότητας, της αλιείας και κατοίκησης στην περιοχή, όπως περιγράφονται στον παρακάτω πίνακα (ΠΙΝΑΚΑΣ 1), θέτουν σε κίνδυνο την ισορροπία του υγροτόπου και απαιτούν πρωτίστως θεσμικές δράσεις για την προστασία και ανάδειξή του και στη συνέχεια την εκπόνηση σχετικής μελέτης για τις

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΥΓΡΟΤΟΠΟΥ

Εκβολή Ρέματος Μεγάρων

Περιοχή:	Αττικής	
Κωδικός:	GR300442000	
Χερσαία έκταση (ha):	0,99	
Έτος:	2017	
Συντεταγμένες:	37°58'41"N 23°21'8"E	
Βαθμός φυσικότητας οικοσυστήματος:	3. Η φυσική βλάστηση ή ο τύπος κάλυψης είναι μερικώς τροποποιημένη/ος (10-50%)	

Περιγραφή
Η Εκβολή Ρέματος Μεγάρων ή Ρέμα Μαυραντζά βρίσκεται στη Δυτική Αττική, στον Δήμο Μεγαρέων (Διοικητική Διάρθρωση Καλλικράτης) και καταλαμβάνει έκταση 10 στρ. περίπου (Επιστημονική Οριοθέτηση ΕΚΒΥ, 2017). Εδώ εκβάλλει το ρέμα Μεγάρων ή Μαυραντζά που διαρρέει την πόλη των Μεγάρων. Πλησίον της εκβολής βρίσκεται ο αρχαιολογικός χώρος Παλαιοκάστρου. Το Ρέμα Μεγάρων βάσει του νέου ΡΣΑ (Φ.Ε.Κ. 156/Α/1-8-2014) εντάσσεται στο ειδικό πρόγραμμα, ως Β' Προτεραιότητας, για οριοθέτηση, εκπόνηση μελετών, χρηματοδότηση δράσεων και έργων προστασίας, αποκατάστασης, ανάδειξης και διαχείρισης. Εκκρεμεί η θεσμική οριοθέτηση της Εκβολής Ρέματος Μεγάρων σύμφωνα με όσα ορίζονται στον νόμο περί βιοποικιλότητας (Ν 3937/2011 άρθρα 13 και 20).

Βιοποικιλότητα

Τύπος υγροτόπου κατά Ραμσάρ

F - Εκβολικά ύδατα: τα μόνιμα ύδατα των εκβολών και τα εκβολικά συστήματα των δέλτα.

Τύποι Οικοτόπων

Χλωρίδα

Cakile maritima
Suaeda vera

Πανίδα

Ασπόνδυλα
Ψάρια
Αμφίβια
Ερπετά
Chalcides ocellatus
Θηλαστικά
Nyctalus leisleri
Pipistrellus kuhlii
Tadarida teniotis
Πτηνά

Αξίες & Υπηρεσίες

Αξίες

Τροποποίηση πλημμυρικών φαινομένων
Κατακράτηση ιζημάτων και άλλων ουσιών
Απομάκρυνση - μετασχηματισμός θρεπτικών ουσιών
Δέσμευση ηλιακής ακτινοβολίας και στήριξη τροφικών πλεγμάτων
Ενδιαίτημα άγριων ειδών
Αναψυχή
Αλιευτική
Βιολογική

Δραστηριότητες & Επιπτώσεις

Δραστηριότητες

110.Χρήση φυτοφαρμάκων

Επιπτώσεις
PPC.Χρόνια ρύπανση από γεωργικά φάρμακα

120.Λίπανση

Επιπτώσεις
PFC.Χρόνια χρήση λιπασμάτων / ρύπανση από περίσσεια θρεπτικών ουσιών

220.Ερασιτεχνική αλιεία

Επιπτώσεις

Θέση

2.Εκτός των ορίων του υγροτόπου

Κλίμακα
3.Μερική υποβάθμιση των κυριωτέρων υγροτοπικών αξιών

2.Εκτός των ορίων του υγροτόπου

Κλίμακα
3.Μερική υποβάθμιση των κυριωτέρων υγροτοπικών αξιών

1.Εντός των ορίων του υγροτόπου

Κλίμακα

FP.Μείωση πληθυσμών ειδών πανίδας

230.Θήρα

Επιπτώσεις

FP.Μείωση πληθυσμών ειδών πανίδας

402.ασυνεχής αστικοποίηση

Επιπτώσεις

HL.Απώλεια ενδιατημάτων

430.Αγροτικές εγκαταστάσεις

Επιπτώσεις

HL.Απώλεια ενδιατημάτων

506.τοπικός αερολιμένας, ελικοδρόμιο

Επιπτώσεις

HC.Απώλεια διαδρόμων άγριας ζωής

830.Διευθέτηση υδατορευμάτων

Επιπτώσεις

HL.Απώλεια ενδιατημάτων

1.Καμία σημαντική επίδραση στις κυριώτερες υγροτοπικές αξίες

1.Εντός των ορίων του υγροτόπου

Κλίμακα

2.Μερική επίδραση στις κυριώτερες υγροτοπικές αξίες αλλά όχι σημαντική

2.Εκτός των ορίων του υγροτόπου

Κλίμακα

2.Μερική επίδραση στις κυριώτερες υγροτοπικές αξίες αλλά όχι σημαντική

2.Εκτός των ορίων του υγροτόπου

Κλίμακα

2.Μερική επίδραση στις κυριώτερες υγροτοπικές αξίες αλλά όχι σημαντική

2.Εκτός των ορίων του υγροτόπου

Κλίμακα

3.Μερική υποβάθμιση των κυριωτέρων υγροτοπικών αξιών

1.Εντός των ορίων του υγροτόπου

Κλίμακα

4.Σημαντική υποβάθμιση των κυριωτέρων υγροτοπικών αξιών

Καθεστώς προστασίας

Κωδικός

GR00 - Χωρίς καθεστώς προστασίας

Ονομασία προστατευόμενης περιοχής

Πηγές

Τίτλος

3η Εθνική Έκθεση εφαρμογής του άρθρου 17 της Οδηγίας 92/43 - Δεδομένα ειδών πανίδας κοινοτικού ενδιαφέροντος. Περίοδος Αναφοράς 2007-14.

Σακερλή, Μ. (2012) Ανάπλαση παραλιακής ζώνης στην περιοχή των Μεγάρων. Διπλωματική εργασία. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών. Αθήνα.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΑΘΗΝΑΣ (2011).

Φωτογραφικό Υλικό

Ημερομηνία εκτύπωσης: 19/05/2020

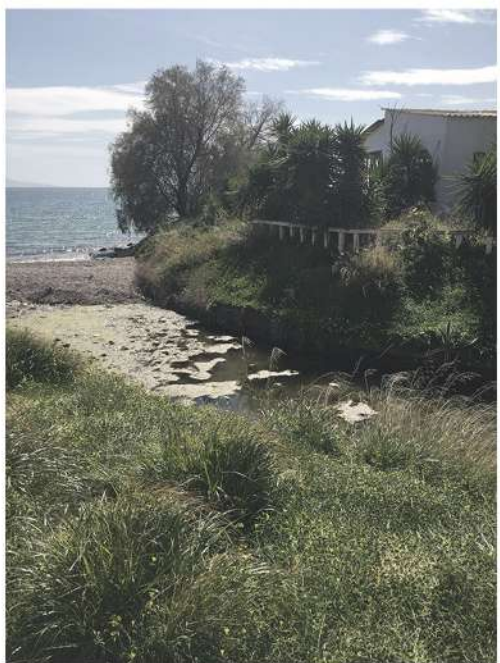
Η Πράξη συνχρηματοδοτήθηκε από τον ΧΜ ΕΟΧ 2009-2014 και το Εθνικό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ GR02 – Ολοκληρωμένη Διαχείριση Θαλάσσιων και Εσωτερικών Υδάτων. Ειδικός στόχος: Καλή περιβαλλοντική κατάσταση στα ευρωπαϊκά θαλάσσια και εσωτερικά ύδατα.

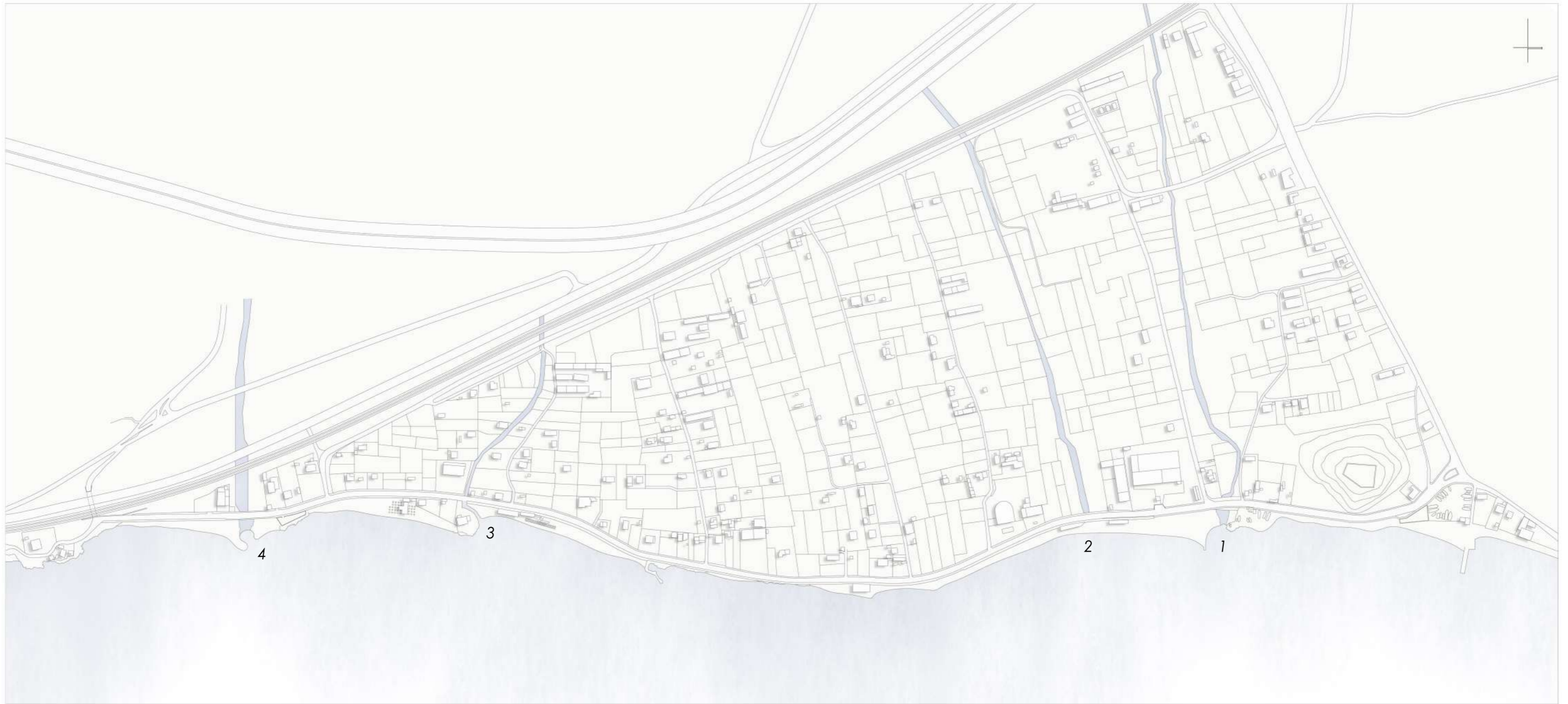
>ΕΙΚΟΝΕΣ_17-20: ΕΚΒΟΛΗ ΡΕΜΑΤΟΣ ΜΑΥΡΑΤΖΑ, ΥΓΡΟΤΟΠΟΣ (1)

>ΕΙΚΟΝΑ_21: ΕΚΒΟΛΗ ΡΕΜΑΤΟΣ (2)

>ΕΙΚΟΝΕΣ_22-24: ΕΚΒΟΛΗ ΡΕΜΑΤΟΣ (3)

>ΕΙΚΟΝΕΣ_25-26: ΕΚΒΟΛΗ ΡΕΜΑΤΟΣ (4)

>ΧΑΡΤΗΣ_6: ΧΑΡΤΗΣ ΥΔΑΤΙΝΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

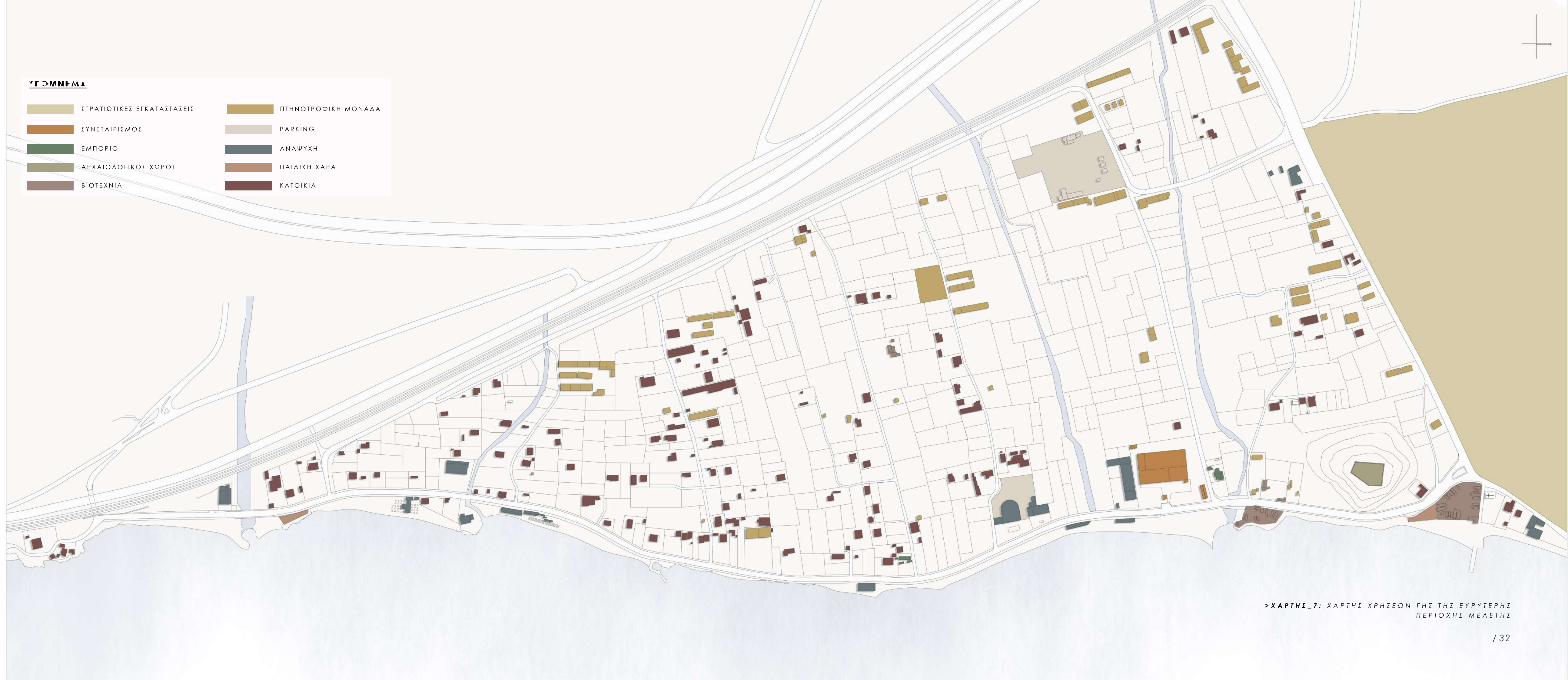
ΧΡΗΣΕΙΣ
ΓΗΣ

Η ευρύτερη περιοχή μελέτης παρουσιάζει αραιή δόμηση. Στην πλειοψηφία τους τα κτίσματα είναι εξοχικές κατοικίες και λίγες μόνιμες κατοικίες. (ΧΑΡΤΗΣ 7)

Στην περιοχή συναντάμε αρκετές μικρές πτηνοτροφικές μονάδες - εγκαταλελειμμένες στην πλειοψηφία τους, και περιορισμένο αριθμό βιοτεχνικών εγκαταστάσεων και εμπορίου.

Στο παραλιακό μέτωπο βρίσκονται ορισμένοι χώροι αναψυχής. Οι μόνοι οργανωμένοι δημόσιοι υπαίθριοι χώροι είναι οι δύο παιδικές χαρές στο ανατολικό και δυτικό όριο της περιοχής μελέτης.

ΥΓΡΟΜΕΤΡΑ			
	ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ		ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ
	ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ		PARKING
	ΕΜΠΟΡΙΟ		ΑΝΑΨΥΧΗ
	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ		ΠΑΙΔΙΚΗ ΧΑΡΑ
	ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ		ΚΑΤΟΙΚΙΑ

>ΧΑΡΤΗΣ_7: ΧΑΡΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΝ ΓΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

Στην ευρύτερη περιοχή μελέτης υπάρχουν αρκετές καλλιεργούμενες εκτάσεις. (ΧΑΡΤΗΣ 8) Οι καλλιέργειες περιλαμβάνουν ελιές, φυσιτικές και κηπευτικά είδη. Οργανωμένο πράσινο συναντάμε κυρίως στο βόρειο όριο της περιοχής, παράλληλα με τον σιδηροδρομικό άξονα του Προαστιακού και σε κήπους κατοικιών.

Πιο συγκεκριμένα στην παραλία συναντάμε αρμυρίκια (*Tamarix hampeana*).

Στην παραλιακή οδό συναντάμε τα εξής:

- Πεύκα (*Pinus halepensis*)
- Ευκάλυπτοι (*Eucalyptus globulus*)
- Καζουαρίνες (*Casuarina equisetifolia*)
- Φοίνικες (*Phoenix canariensis*)
- Αρμυρίκια (*Tamarix hampeana*)
- Πικροδάφνες (*Nerium oleander*)

Στον λόφο κυριαρχεί φρυγανώδης βλάστηση και αυτοφυή αγρωστώδη. Τα ρέματα συνορεύουν με ιδιωτικές, αγροτικές εκτάσεις και η καταγραφή της βλάστησής τους ήταν δυνατό να πραγματοποιηθεί μόνο στις εκβολές τους.

Τα είδη που καταγράφηκαν είναι:

- Σχίνοι (*Pistachia terebinthus*)
- Πικροδάφνες (*Nerium oleander*)

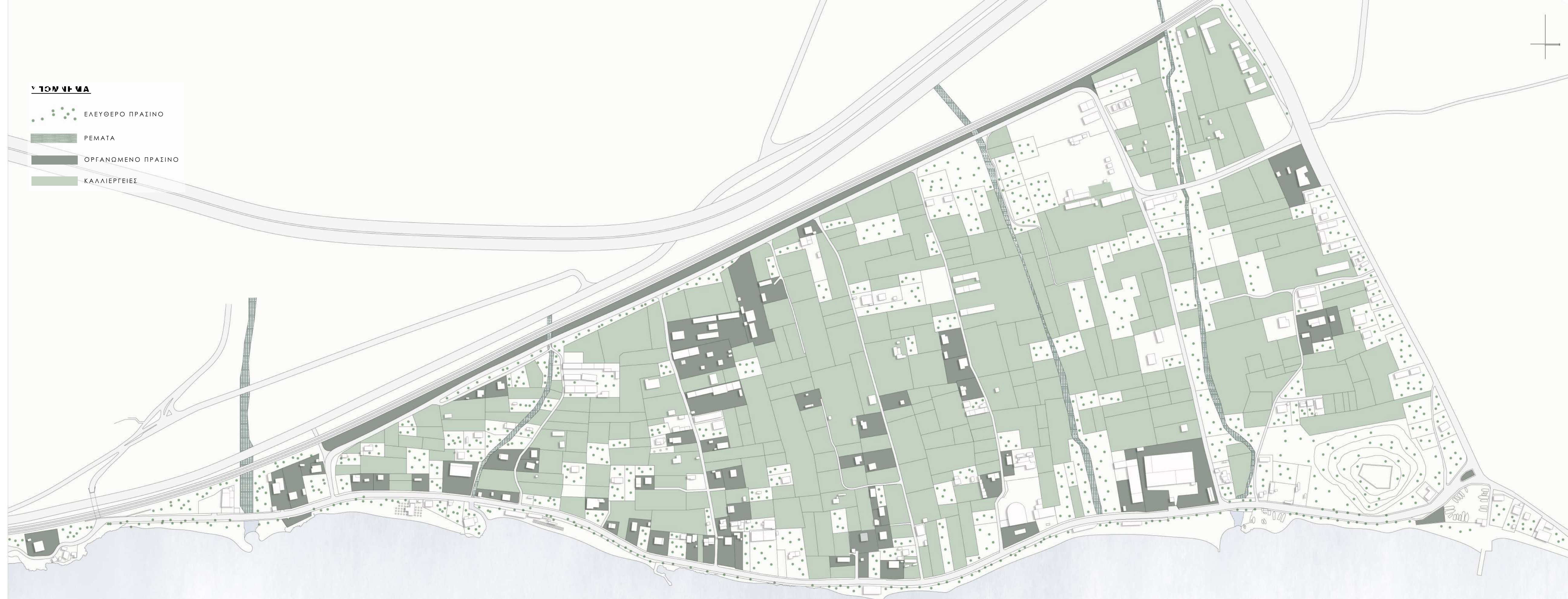
Υ ΤΟ Ν Υ Ρ Μ Α

ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΡΑΣΙΝΟ

ΡΕΜΑΤΑ

ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΠΡΑΣΙΝΟ

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

> ΧΑΡΤΗΣ_8: ΧΑΡΤΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Όπως αναφέρθηκε νωρίτερα, ιστορικές πηγές επιβεβαιώνουν την ύπαρξη δυο λιμανιών της αρχαίας πόλης των Μεγάρων, τη Νισαία και τη Μινώα. Η Νισαία, ένας από τους δυο αρχαιότερους οικισμούς στην περιοχή, κατοικήθηκε από την Πρωτοελλαδική εποχή (αρχή 3ης χιλιετίας – 1.900 π.Χ.). (Σακελλαρίου & Φαράκλας, 1972)

ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ / Η Νισαία πήρε το όνομά της από τον Νίσου, μυθικό βασιλιά των Μεγάρων και γιο του βασιλιά των Αθηνών Πανδίωνα. (Παυσανίας, 2ος αι. μ.Χ.) Σύμφωνα με τον αρχαίο μύθο, ο βασιλιάς της Κρήτης Μίνωας, μετά τον άδικο θάνατο του γιου του στην Αθήνα* εκστράτευσε εναντίον των Αθηναίων να πάρει εκδίκηση. Γρόττος στρατός της εκστρατείας ήταν τα Μεγάρων την εποχή της βασιλείας του Νίσου. Όμως η κόρη του Νίσου, η Σκύλλα, ερωτεύτηκε τον Μίνωα και πρόδωσε τον πατέρα της αφαιρώντας ολόκληρο κεφάλι του τη χρυσή τρίχα που ήταν συνδεδεμένη με τη ζωή του. Μετά τον θάνατο του Νίσου, ο Μίνωας κατέκτησε τα Μέγαρα αλλά αποτροπιάσμενος για την προδοσία της Σκύλλας, την έδεσε στην πρύμνη του πλοίου που ήταν ανοχώρησε για την Αθήνα. (Ιηλλής 1993) Οι θεοί τη μεταμόρφωσαν σε πουλί, ένα είδος ερωδού (κείρις) (ΕΙΚΟΝΑ 27) για να είναι κυνηγημένη από τον Νίσου, που μετά

τον θάνατό του μεταμορφώθηκε σε αετό. (Οβίδιος, 1ος αι. μ.Χ.) Σύμφωνα με αναφορά του Παυσανία, Μινώα ονομάστηκε νησάκι κοντά στη Νισαία, στο οποίο είχε αγκυροβολήσει ο στόλος του βασιλιά Μίνωα. (Παυσανίας, 2ος αι. μ.Χ.)

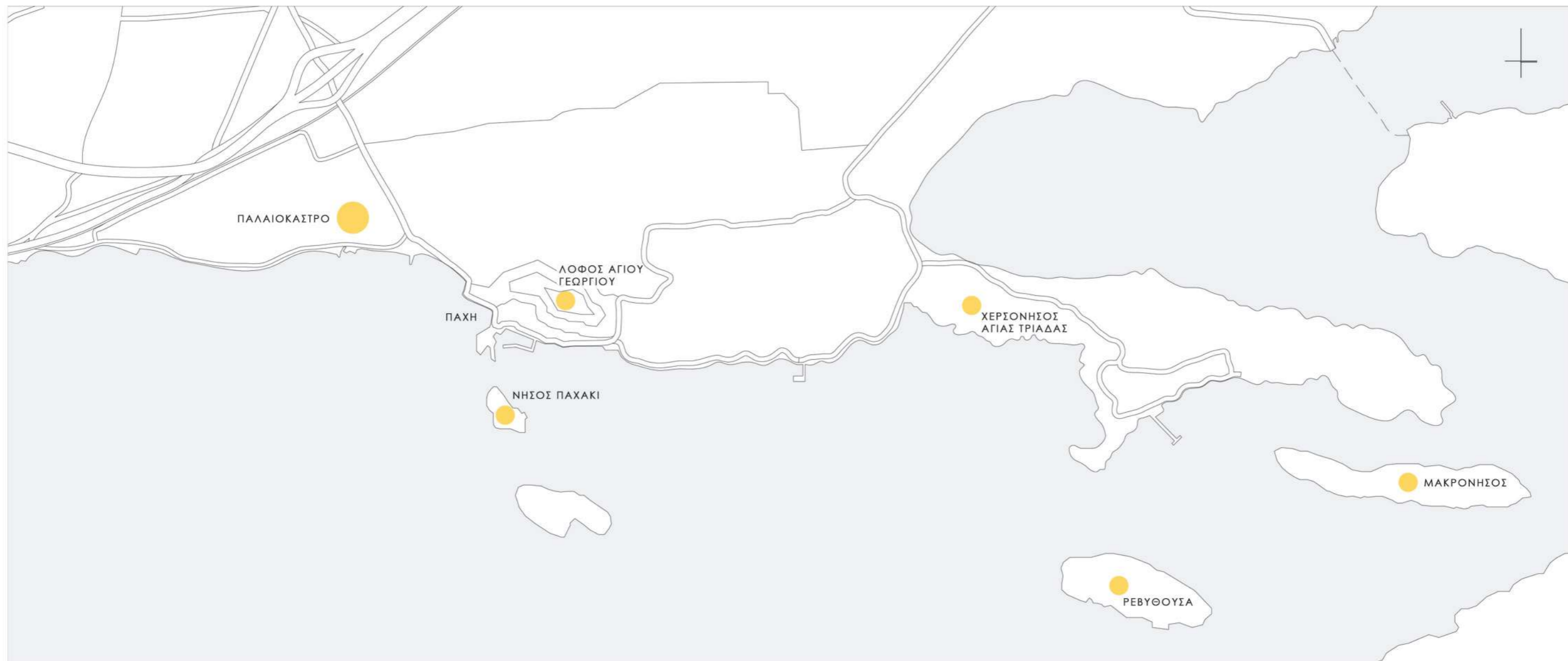
>ΕΙΚΟΝΑ_27: Η ΣΚΥΛΛΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝΕΙ ΤΟ ΠΛΟΙΟ ΤΟΥ ΜΙΝΩΑ, CRISPIJN VAN DE PASSE, 1602-1607, ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ, RIJKSMUSEUM, RP-P-OB-15.945

Ο Παυσανίας επίσης, αναφέρει την ύπαρξη ακρόπολης στη Νισαία και ιερού αφιερωμένου στη Δήμητρα Μαλοφόρο. Κοντά στη θάλασσα, κάτω από την ακρόπολη της Νισαίας, ο Παυσανίας συνάντησε το μνημείο του Λέλεγα, μυθικού βασιλιά των Μεγάρων από την Αίγυπτο που ήταν γιος του Ποσειδώνα. (Παυσανίας, 2ος αι. μ.Χ.)

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ / Οι ερευνητές που επιχείρησαν να εντοπίσουν την ακριβή θέση του κάθε λιμανιού βρέθηκαν αντιμέτωποι με ένα περίπλοκο ιστορικό ζήτημα. Αυτό που

επιβεβαιώνεται από τα ιστορικά στοιχεία είναι ότι και τα δύο λιμάνια βρέχονταν από τα νερά του Σαρωνικού και βρίσκονταν νοτια-νοτιοανατολικά της αρχαίας πόλης. Ωστόσο, τα ελάχιστα στοιχεία από την περιορισμένη ανασκαφική έρευνα, οι συχνά αλληλοσυγκρουόμενες ιστορικές αναφορές και οι πιθανές γεωλογικές μετατροπές στην παράκτια ζώνη καθιστούν δύσκολη την ανακάλυψη της κάθε θέσης. Τα λιμάνια αναζητήθηκαν στις παράκτιες περιοχές νότια της πόλης. Στη Βαρέα, βρίσκεται ο λόφος Παλαιόκαστρο με ελώδη έκταση στα ανατολικά του. Ανατολικότερα, στην Πάχη, βρίσκεται ο λόφος του Αγίου Γεωργίου και μικρό ακρωτήριο (χωριό και λιμάνι Πάχης). Σε απόσταση περίπου 300 μ. από την Πάχη βρίσκεται η νήσος "Παχάκι". Ανατολικά της Πάχης, ξεκινά η βραχώδης χερσόνησος της Αγίας Τριάδας. Νότια και παράλληλα με τη χερσόνησο, βρίσκεται το νησί Μακρόνησος και η νησίδα Ρεβυθούσα. (ΧΑΡΤΗΣ 9)

* Ο Ανδρόγεως, γιος του βασιλιά Μίνωα από την Κρήτη, είχε μεταβεί στην Αθήνα προκειμένου να λάβει μέρος στα Παναθήναια. Κατόρθωσε μάλιστα να νικήσει σε όλα τα αθλήματα, προκαλώντας έτσι τον φθόνο των Αθηναίων. Προκειμένου να απαλλαγούν από αυτόν, τον έστειλαν να εξοντώσει τον γνωστό ταύρο της Κρήτης, ο οποίος είχε πλέον καταλήξει στο Μαραθώνα. Ο νεαρός απέτυχε και ο ταύρος τον θανάτωσε. Με βάση άλλη εκδοχή, οι Αθηναίοι έστειλαν τον νέο σε θανάσιμη ενέδρα.

>ΧΑΡΤΗΣ_9: ΧΑΡΤΗΣ ΜΕ ΤΙΣ ΘΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΝΑΖΗΤΗΘΗΚΑΝ
ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΛΙΜΑΝΙΑ ΤΩΝ ΜΕΓΑΡΩΝ

Οι βασικές υποθέσεις για τη θέση των αρχαίων λιμανιών παρουσιάζονται παρακάτω.

/Α/ Μινώα ήταν ο λόφος Παλαιόκαστρο και Νισαία ο λόφος του Αγίου Γεωργίου. Ο T. Spratt διατύπωσε την υπόθεση αυτή το 1838, σύμφωνα με τη οποία ο λόφος Παλαιόκαστρο περιβαλλόταν από θάλασσα και ήταν το νησί Μινώα. (Ανατολίτης, 2015) Αυτή η άποψη αμφισβητήθηκε καθώς, βάσει μορφολογίας, η περιοχή είναι αδύνατο να θεωρηθεί ότι βρισκόταν κάτω από τη θάλασσα. Επιπλέον, ο λόφος του Αγίου Γεωργίου δεν διαθέτει ίχνη κατοίκησης επομένως είναι δύσκολο να ταυτιστεί με τον οικισμό Νισαία.

/Β/ Νισαία ήταν το Παλαιόκαστρο και Μινώα ο λόφος του Αγίου Γεωργίου. (Σακελλαρίου & Φαράκλας, 1972) Και αυτή η υπόθεση αμφισβητήθηκε καθώς φαίνεται αδύνατο ο λόφος του Αγίου Γεωργίου να ήταν νησί για να ταυτιστεί με τη Μινώα.

/Γ/ Ο J. Beattie υποστήριξε ότι Μινώα ήταν η χερσόνησος της Αγίας Τριάδας και η Μακρόνησος, Νισαία ήταν ο λόφος του Αγίου Γεωργίου και στο Παλαιόκαστρο υπήρχε απλώς κάποιο ιερό. (Beattie, 1960) Η υπόθεση του Beattie επίσης αμφισβητήθηκε για λόγους που αναφέρθηκαν παραπάνω, την έλλειψη στοιχείων που να αποδεικνύουν κατοίκηση στην περιοχή του λόφου Αγίου Γεωργίου που καθιστά αδύνατη την ταύτιση με τη Νισαία.

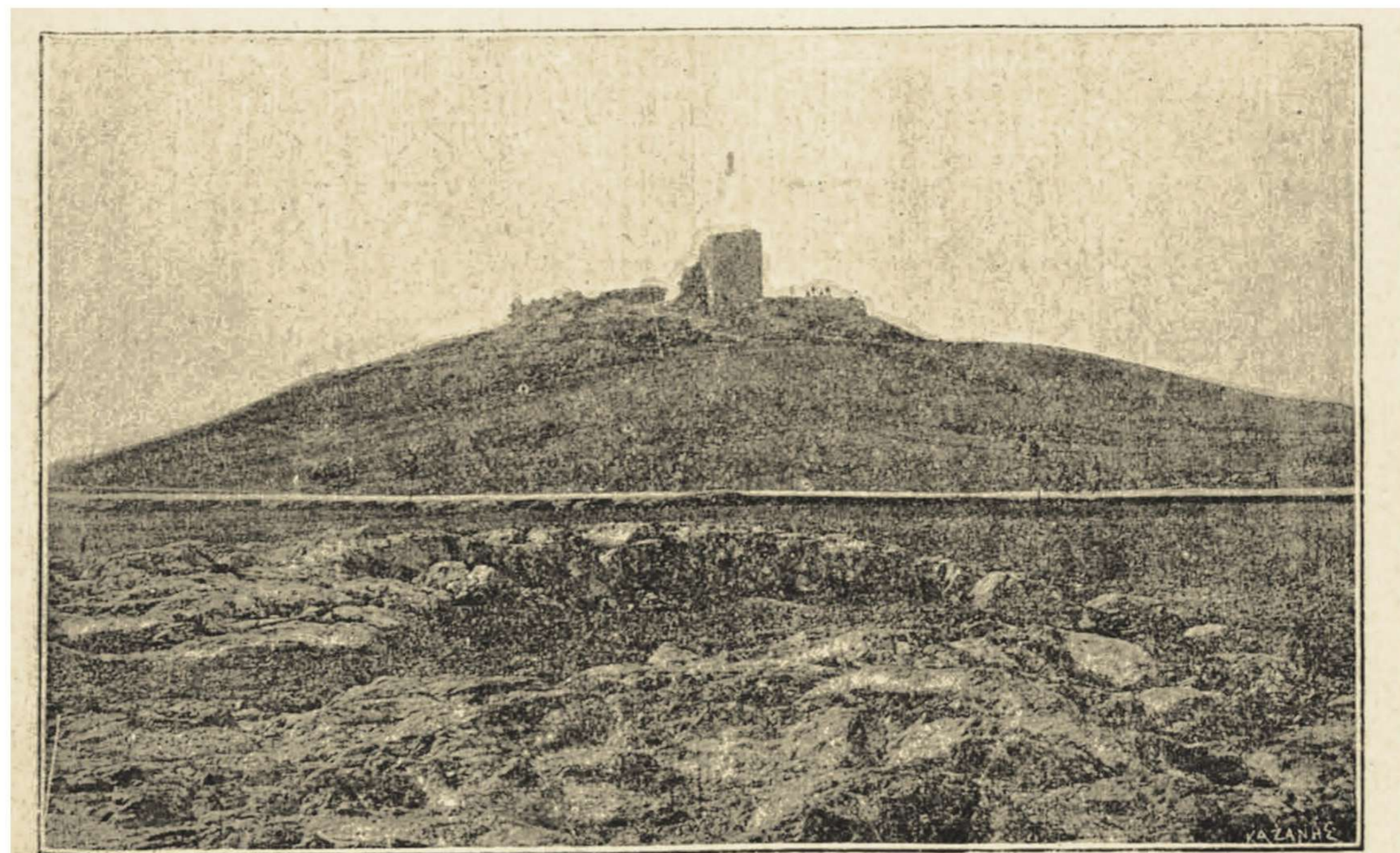
Οι Μ. Σακελλαρίου και Ν. Φαράκλας, μετά από εξέταση των παραπάνω υποθέσεων, προσδιορίζουν τον λόφο Παλαιόκαστρο ως θέση της ακρόπολης της Νισαίας και χωροθετούν το αρχαίο λιμάνι Νισαία στα νότια και ανατολικά του λόφου. Η χερσόνησος της Αγίας Τριάδας ήταν η θέση του αρχαίου λιμανιού Μινώα (Δ8) και η Μακρόνησος (ΧΑΡΤΗΣ 9) το νησί Μινώα. (Σακελλαρίου & Φαράκλας, 1972)

ΑΡΧΑΙΑ ΝΙΣΑΙΑ / Η αρχαία Νισαία (ΕΙΚΟΝΑ 28) διοικητικά ήταν τμήμα της αρχαίας πόλης. Ο αρχαίος οικισμός πιθανώς εκτεινόταν βόρεια του Παλαιόκαστρου και το λιμάνι ίσως έφτανε μέχρι το ακρωτήριο της Πάχης, κάτω από τον λόφο του Αγίου Γεωργίου. Από αναφορές του Θουκυδίδη φαίνεται πως το όνομα Νισαία κατά την αρχαιότητα όντως αφορούσε ευρύτερα την παράκτια ζώνη από το Παλαιόκαστρο έως τη χερσόνησο της Αγίας Τριάδας. Ερευνητές εκτιμούν πως ο οικισμός είχε έκταση περίπου 0,6 χλμ.² με πληθυσμό 6.500 κατοίκων. (Σακελλαρίου & Φαράκλας, 1972) Οι κάτοικοι του οικισμού Νισαία ασχολούνταν με τη ναυσιπλοΐα και το θαλάσσιο εμπόριο. Ο λόφος Παλαιόκαστρο κηρύχθηκε αρχαιολογικός χώρος το 1957 με την Υπουργική Απόφαση 25666/984/30-5-1957, ΦΕΚ.184/Β/8-7-1957. (Δ9)

ΛΟΦΟΣ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ / Η άποψη των Σακελλαρίου-Φαράκλα συμφωνεί με τα οχυρωματικά ίχνη στον λόφο του Αγίου Γεωργίου καθώς, ο οικισμός Νισαία θα ήταν ορατός από τον λόφο Αγίου Γεωργίου, στοιχείο

που δικαιολογεί τη δημιουργία τείχους για προστασία του οικισμού. Το τείχος του Αγίου Γεωργίου χρονολογείται στον 5^ο αιώνα π.Χ. Το πάχος του ήταν σχετικά μικρό και η τοιχοδομή πρόχειρη, στοιχεία που επιβεβαιώνουν τις υποθέσεις ότι πρόκειται για βοηθητικό τείχος. (Σακελλαρίου & Φαράκλας, 1972) Κατά μήκος του τείχους, από τα ανατολικά του ακρωτηρίου της Πάχης έως τα βόρεια-βορειοδυτικά του λόφου βρέθηκαν πύργοι τετραγώνης διατομής. Ο λόφος κηρύχθηκε αρχαιολογικός χώρος το 1981 με την Υπουργική Απόφαση ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ03/20317/641/24-6-1981, ΦΕΚ660/Β/19-10-1981. (Δ10)

ΑΡΧΑΙΑ ΜΙΝΩΑ / Η αρχαία Μινώα, η χερσόνησος της Αγίας Τριάδας και το νησί είναι βραχώδεις εκτάσεις. Στη χερσόνησο βρέθηκαν δύο πύργοι που χρονολογούνται στον 6^ο αιώνα π.Χ. και στο νησί έχει βρεθεί ένας πύργος. (Σακελλαρίου & Φαράκλας, 1972) Ο χώρος γύρω από το εκκλησάκι της Αγίας Τριάδας στη χερσόνησο κηρύχθηκε ως αρχαιολογικός χώρος το 1981 με την Υ.Α.ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/11/03/20317/641/24-6-1981, ΦΕΚ.660/Β/19-10-1981. (Δ10) Η Υπουργική Απόφαση αφορά χώρο με ακτίνα 300μ., με λείψανα οχύρωσης από τα πρώτα χρόνια του Πελοποννησιακού πολέμου μαζί με ερείπια μεσαιωνικών εγκαταστάσεων. (Δ11) Κοντά στην ένωση της χερσονήσου με την ξηρά βρίσκεται και το τείχος της Αγίας Τριάδας. Μέρος του τείχους που σώζεται σήμερα με μήκος 290 μ. είναι Μεταβυζαντινό και χρονολογείται από την περίοδο της Τουρκοκρατίας (1818-1823). Κηρύχθηκε διατηρητέο μνημείο το 1962 με την Υ.Α.15794/ΦΕΚ35/Β/2-2-1962. (Δ 12&13)

ΝΙΣΑΙΑ (Παλιόκαστρο)

>ΕΙΚΟΝΑ_28: ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ 19^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ, ΚΑΖΑΝΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ, ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ "Η ΜΕΓΑΡΙΣ", ΣΤΑΜΠΟΛΑΣ Π.Γ., 1898.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

| 7

ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟ / Ο λόφος Παλαιόκαστρο, θέση της ακρόπολης της αρχαίας Νισαίας, έχει σχήμα ωειδές και ύψος περίπου 40 μ. Βόρεια του απλώνεται ελαφρώς επικλινής κάμπος. Ίχνη κατοίκησης παρατηρήθηκαν από παλαιότερους ερευνητές βόρεια και ανατολικά του λόφου και στα δυτικά του έχουν καταγραφεί ταφικά ευρήματα. Σύμφωνα με αναφορά του Πausανία, στην αρχαία Νισαία υπήρχε μνημείο του Λέλεγος και ιερό της Μαλοφόρου Δήμητρος, ενώ ο Θουκυδίδης αναφέρει ιερό με το όνομα “Ενυάλιον” και ιερό του Ποσειδώνα. (Σακελλαρίου & Φαράκλας, 1972) Μέχρι σήμερα κανένα από τα παραπάνω μνημεία δεν έχει ταυτιστεί με ευρήματα στην περιοχή.

Τα μακρά τείχη, όπως έχει αναφερθεί σε προηγούμενη ενότητα ένωναν την πόλη με το επίνειο Νισαία. Είχαν κατεύθυνση προς το Παλαιόκαστρο και σκοπός τους ήταν η επικοινωνία με το λιμάνι και όχι να λειτουργήσουν ως καταφύγιο για τους κατοίκους του οικισμού. (Σακελλαρίου & Φαράκλας, 1972) Ίχνη τους ήταν εμφανή ως τα μέσα του 19^{ου} αιώνα.

Ο λόφος ονομάστηκε Παλαιόκαστρο λόγω τμήματος οχύρωσης των ύστερων μεσαιωνικών χρόνων που σώζεται στην κορυφή του. Ανασκαφική έρευνα που πραγματοποιή-

ήθηκε πριν τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο έδειξε αρχαιολογικά ευρήματα κάτω από τη μεσαιωνική οχύρωση.

Η μόνη βιβλιογραφική αναφορά μετά την αρχαιότητα στον λόφο Παλαιόκαστρο γίνεται από τον Ολλανδό George Wheler στο βιβλίο του με τίτλο “*Journey Into Greece. 6 Books with Variety of Sculptures*”. Ο κληρικός και ταξιδιωτικός συγγραφέας Wheler επισκέφθηκε την Ελλάδα στο δεύτερο μισό του 17^{ου} αιώνα και στο βιβλίο του αναφέρεται στην πόλη των Μεγάρων και το αρχαίο επίνειο Νισαία, παρουσιάζοντας γκραβούρα της περιοχής. (ΕΙΚΟΝΑ 29)

Χαρακτηριστικά γράφει:

“(…) Καθώς ξεκίνησε (ο Πausανίας)* από την οδό που ονομαζόταν Ευθεία Οδός** η οποία αναμφίβολα ήταν αυτή. Γιατί απλώνόταν όσο το δυνατόν ευθεία προς την ακτή, προς τη Νισαία. (...) Τότε, ακολουθώντας την Ευθεία Οδό φθάσαμε στο λιμάνι όπου σε έναν βρόχο δίπλα στην ακτή, βρίσκονται τα σπρμεινάρια του Παλαιού Τείχους, που άνηκε στην αρχαία πόλη Νισαία η οποία βρισκόταν εκεί.” (Wheler, 1682)

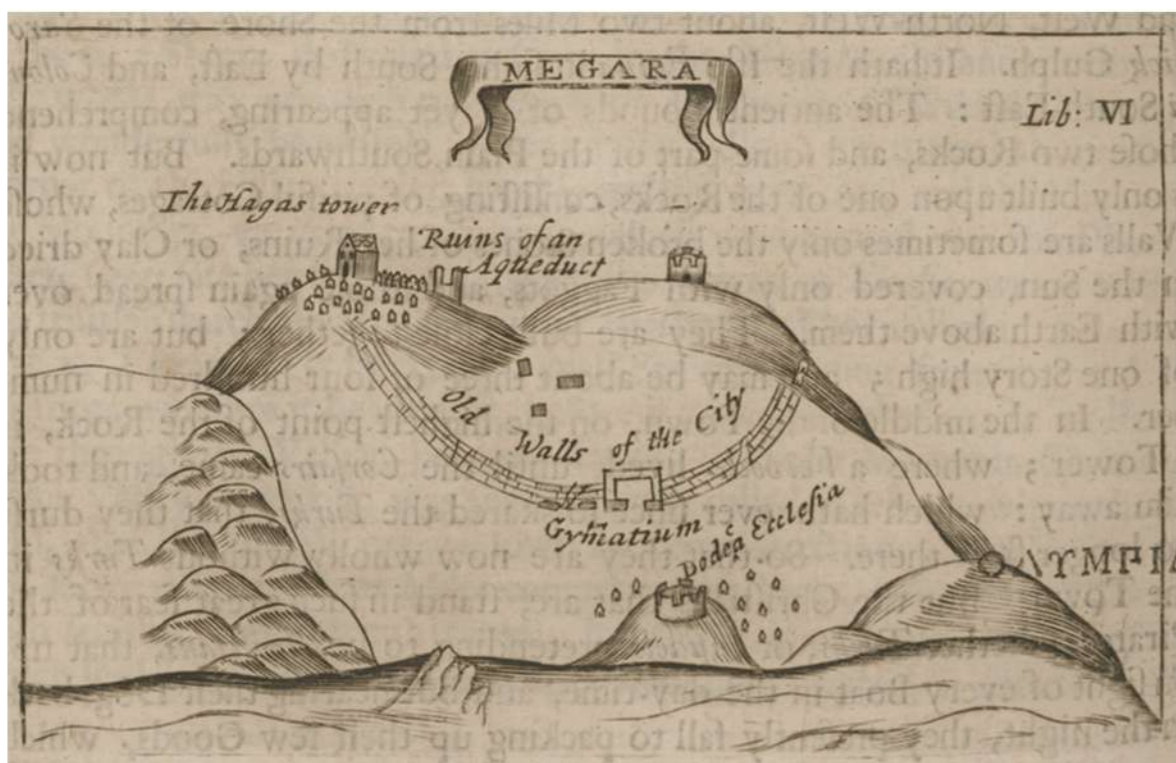
Σε γκραβούρες και παλιές φωτογραφίες περιηγητών πριν το 1940 διακρίνεται μέρος ενετικού πύργου και οχυρώσεων, στο πραγματικό τους ίσως ύψος που, για τον πύργο λέγεται πως έφθανε τα 20-25μ. (ΕΙΚΟΝΑ 30) Σύμφωνα με μελέτη του Ιωάννη Θρεψιάδη μέχρι τουλάχιστον το 1936 ο ενετικός πύργος και τμήμα της αρχαίας οχύρωσης

του συγκροτήματος υπήρχε ακόμα σε καλή κατάσταση στην κορυφή του λόφου. (Πηλίου, 1993) Διηγήσεις αναφέρουν πως κατά την περίοδο του Β' Παγκοσμίου πολέμου Γερμανοί κατακτητές αφαίρεσαν άγνωστο αριθμό αρχαίων αντικειμένων από το Παλαιόκαστρο και γκρέμισαν τμήματά του για να διευκολυνθεί η λειτουργία μικρού επιχειρησιακού αεροδρομίου που βρισκόταν στα βορειοανατολικά του λόφου, από το οποίο εφορμούσαν κατά των αντιστασιακών.

Η ανάβαση στις βραχώδεις και κατάφυτες πλαγιές του λόφου είναι δύσκολη και το μνημείο δίνει σαφώς την εικόνα εγκατάλειψης. (ΕΙΚΟΝΕΣ 31-33) Πρόσφατα ξεκίνησε αρχαιολογική έρευνα από τη Γαλλική Σχολή Αθηνών, η οποία ωστόσο δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί.

* Ο συγγραφέας εδώ αναφέρεται στην πορεία του Πausανία στα Μέγαρα, στο έργο του “Ελλάδος Περιήγησις”, Αττικά.

** Αναφορά στην πορεία που ακολουθούσαν τα μακρά τείχη κατά την αρχαιότητα, με βασικό χαρακτηριστικό την ευθεία πορεία από τα Μέγαρα προς το Παλαιόκαστρο. Ερευνητές έχουν υποστηρίξει πως η σύγχρονη οδός που ακολουθεί αυτή τη διαδρομή είναι κατασκευασμένη πάνω στα ίχνη της αρχαίας οδού, οπότε πιθανώς και στην εποχή του Wheler ήταν η ίδια διαδρομή που και ο ίδιος ταυτίζει με την αρχαία.

>ΕΙΚΟΝΑ_29: ΓΚΡΑΒΟΥΡΑ ΤΩΝ ΜΕΓΑΡΩΝ ΜΕ ΤΟΝ ΛΟΦΟ ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟ ΣΤΟ ΠΡΟΣΚΗΝΙΟ ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ "JOURNEY INTO GREECE", GEORGE WHEELER, 1682.

>ΕΙΚΟΝΑ_30: ΓΚΡΑΒΟΥΡΑ ΜΕ ΤΟΝ ΠΥΡΓΟ ΣΤΟΝ ΛΟΦΟ ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟ ΠΙΘΑΝΩΣ ΣΤΟ ΑΡΧΙΚΟ ΤΟΥ ΥΨΟΣ, FRANCOIS RIQUEVILLE, 1835.

>ΕΙΚΟΝΑ_31: ΔΟΥΦΟΡΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΩΝ ΟΧΥΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΥΡΥΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ.

>ΕΙΚΟΝΑ_32: ΤΜΗΜΑ ΤΩΝ ΟΧΥΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΥΡΥΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ.

>ΕΙΚΟΝΑ_33: ΤΜΗΜΑ ΤΩΝ ΟΧΥΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΥΡΥΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ.

ΑΜΠΕΛΟΥΡΓΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΜΕΓΑΡΩΝ / Ο Αμπελουργικός Συνεταιρισμός Μεγάρων ιδρύθηκε το 1910. (ΕΙΚΟΝΑ 34) Το 1922 ιδρύεται το πρώτο συνεταιριστικό οινοποιείο στην Βαρέα Μεγάρων στο οποίο γίνεται η παραλαβή, επεξεργασία και διακίνηση όλης της ντόπιας παραγωγής. Πολύ γρήγορα τα κρασιά του συνεταιρισμού έγιναν γνωστά όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και τις αγορές της Ευρώπης (Γαλλία, Αγγλία και Γερμανία). Ο Αμπελουργικός Συνεταιρισμός έχει λάβει μέρος σε διεθνείς διαγωνισμούς κρασιών στην Ελλάδα και το εξωτερικό και έχει αποσπάσει διακρίσεις. (Δ14) Ο χώρος μπορεί να προσελκύσει επισκέπτες και να προωθήσει την ανάδειξη και ενίσχυση της τοπικής οινοπαραγωγής.

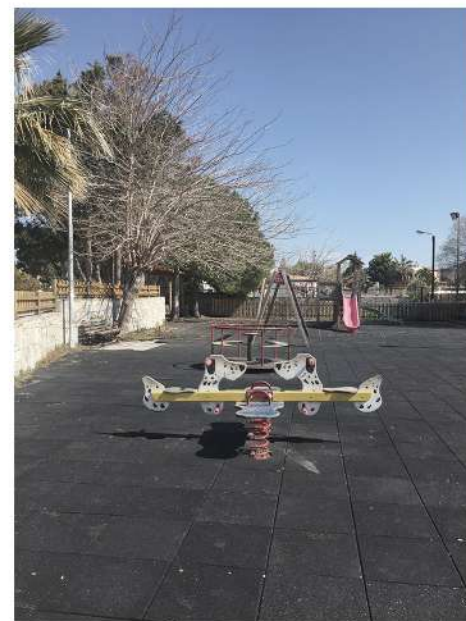
>ΕΙΚΟΝΑ_34: Η ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΟΥ ΑΜΠΕΛΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ ΜΕΓΑΡΩΝ

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΧΑΡΕΣ / Οι δύο παιδικές χαρές στη Βαρέα είναι παραμελημένες και δεν διαθέτουν επαρκή εξοπλισμό και την απαραίτητη ασφάλεια. (ΕΙΚΟΝΕΣ 37-40) Ο υπάρχων εξοπλισμός και το προστατευτικό δάπεδο παρουσιάζουν σημαντικές φθορές, ενώ τα σημεία εισόδου και στις δυο παιδικές χαρές είναι ανοικτά προς τον δρόμο. Ωστόσο είναι επισκέψιμες, ιδιαίτερα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. (ΣΧΕΔΙΟ Α-01)

ΥΠΑΙΘΡΙΑ ΚΑΘΙΣΤΙΚΑ / Κατά μήκος της παραλιακής οδού ο Δήμος έχει κατασκευάσει τρεις διαπλατυνσεις του πεζοδρομίου με δέντρα και υπαίθρια καθιστικά. (ΕΙΚΟΝΕΣ 35-36) Οι χώροι αυτοί, παρά το γεγονός ότι παρουσιάζουν σημαντικές φθορές, χρησιμοποιούνται από επισκέπτες της παραλίας καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. (ΣΧΕΔΙΟ Α-01)

>ΕΙΚΟΝΕΣ_35-36: ΥΠΑΙΘΡΙΑ ΚΑΘΙΣΤΙΚΑ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΛΙΑ ΒΑΡΕΑ

>ΕΙΚΟΝΕΣ_37-40: ΟΙ ΔΥΟ ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΧΑΡΕΣ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΛΙΑ ΒΑΡΕΑ

ΠΑΡΑΛΙΑ & ΠΑΡΑΛΙΑΚΗ ΟΔΟΣ / Η μελέτη ανάπλασης αφορά έκταση παραλίας με μήκος 2,5 χλμ. Η παραλία έχει μέσο πλάτος 21 μ. (30 έως 12 μ.), καλύπτεται με βότσαλο και διακόπτεται σε τέσσερα σημεία από τις εκβολές των ρεμάτων. Τους καλοκαιρινούς μήνες στην παραλία λειτουργούν τέσσερις οργανωμένοι χώροι κολύμβησης με σταθερές ή μη εγκαταστάσεις στην παραλία. Η μικρή τιμνένια προβλήτα χρησιμοποιείται για ψάρεμα ή βόλτα. Σε μικρή εσοχή της παραλίας στη θάλασσα βρίσκεται το εγκαταλειμμένο κτίσμα του καλοκαιρινού μπαρ "Αέναον", που λειτούργησε στην περιοχή τη δεκαετία του '90. (ΕΙΚΟΝΕΣ 41-42)

Η παραλιακή οδός έχει πλάτος 9 μ. και η κίνηση των οχημάτων επιτρέπεται προς μια κατεύθυνση, από τα ανατολικά προς τα δυτικά. Από την πλευρά της θάλασσας, δίπλα στο πεζοδρόμιο υπάρχει ποδηλατόδρομος (πλάτος 2 μ.). (ΕΙΚΟΝΑ 43)

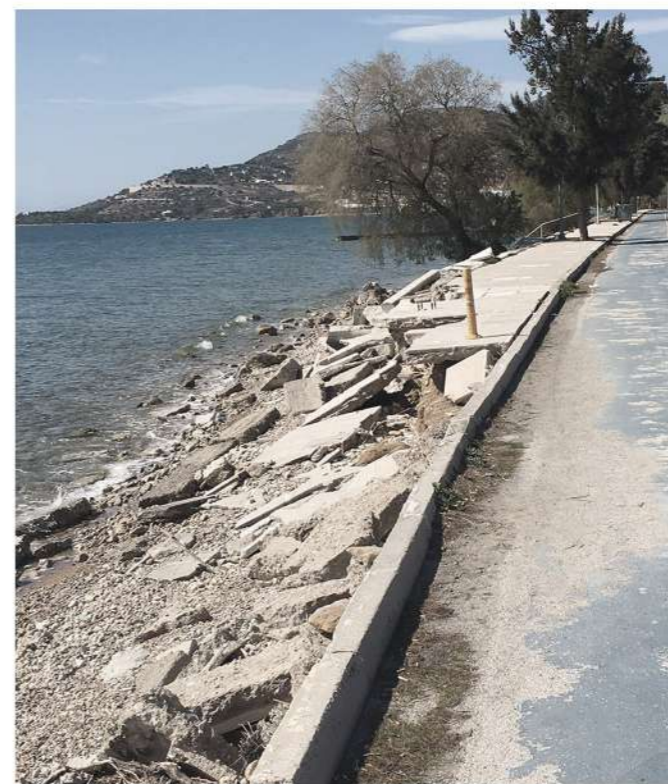
Το καλοκαίρι η παραλία λόγω εγγύτητας στην πόλη των Μεγάρων υποδέχεται αρκετό κόσμο. Η παραλιακή οδός συχνά εμφανίζει κυκλοφοριακή συμφόρηση και ο ποδηλατόδρομος χάνεται κάτω από τα σταθμευμένα οχήματα. Ωστόσο, η παραλιακή οδός χρησιμοποιείται συχνά και εκτός καλοκαιρινής περιόδου για περίπατο στο πλατύ πεζοδρόμιο (από την πλευρά της παραλίας) ή βόλτα με ποδήλατο, η οποία και τότε είναι δύσκολη γιατί οι επισκέπτες με οχήματα σταθμεύουν επί του ποδηλατοδρόμου.

Το πεζοδρόμιο, ο ποδηλατόδρομος και η παραλιακή οδός παρουσιάζουν σημαντικές

φθορές. Η σφοδρή κακοκαιρία στην Αττική τον Νοέμβριο του 2017 είχε ως αποτέλεσμα την κατάρρευση μεγάλων τμημάτων του πεζοδρομίου της παραλίας που ακόμα δεν έχει αποκατασταθεί. (ΕΙΚ.44) Η πλημμυλής συντήρηση των ρεμάτων και η έλλειψη των απαραίτητων υποδομών προκαλούν συχνά πλημμύρες στην παραλία. Παράλληλα, στην περιοχή σημειώνονται συχνά πτώσεις δένδρων. Τεράστια αρμυρίκια ηλικίας πολλών ετών και άλλα δέντρα έχουν κατά καιρούς σπάσει και πέσει στην παραλία και την παραλιακή οδό θέτοντας σε κίνδυνο επισκέπτες και περαστικούς.

> ΕΙΚΟΝΕΣ_41-42: Η ΜΙΚΡΗ ΠΡΟΒΛΗΤΑ ΚΑΙ ΤΟ "ΑΕΝΑΟΝ"

> ΕΙΚΟΝΕΣ_43-44: Ο ΠΟΔΗΛΑΤΟΔΡΟΜΟΣ & ΤΟ ΚΑΤΕΣΤΡΑΜΜΕΝΟ ΠΕΖΟΔΡΟΜΙΟ

ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗΣ
ΠΡΟΤΑΣΗΣ

| 8

Παραπάνω παρουσιάστηκε ο χαρακτήρας της περιοχής μελέτης και τα προβλήματα που εντοπίστηκαν σε αυτή. Σκοπός της μελέτης είναι η συνολική ανάπλαση του παραλιακού μετώπου στη Βαρέα Μεγάρων. Με σεβασμό στα ιδιαίτερα φυσικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά της περιοχής, επιχειρείται η ανάδειξη του χαρακτήρα της περιοχής μελέτης με νέες υπαίθριες διαμορφώσεις που θα προσφέρουν χώρους περιπάτου, άθλησης, παιχνιδιού και αναψυχής παράλληλα με την προβολή του αρχαιολογικού χώρου και της περιβαλλοντικής σημασίας των τεσσάρων ρεμάτων που εκβάλλουν στην παραλία.

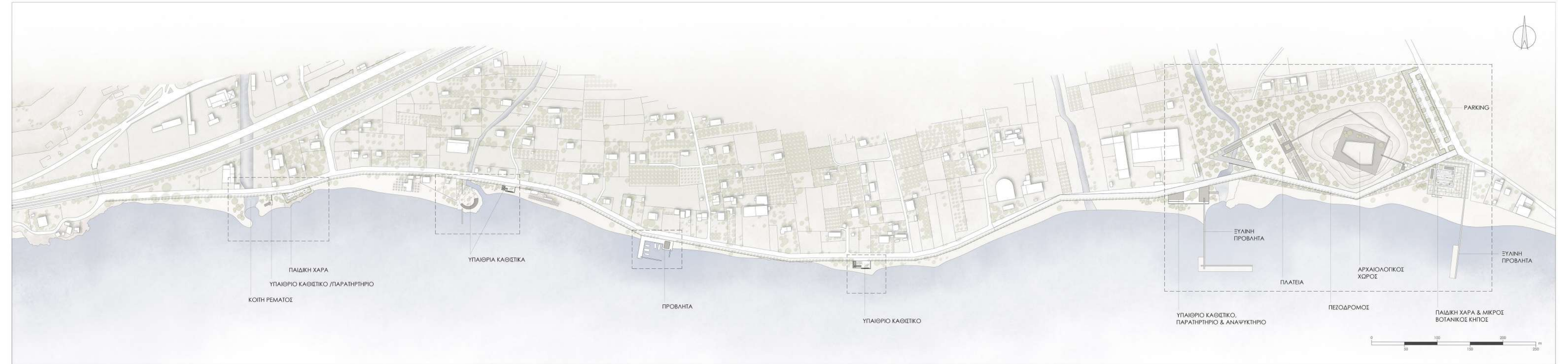
Σημείο εκκίνησης του σχεδιασμού ήταν το ζήτημα της κίνησης στο παραλιακό μέτωπο. Ο μη λειτουργικός ποδηλατόδρομος σε και η υψηλή προσέλευση επισκεπτών καθ' όλη τη διάρκεια του έτους για περίπατο στην παραλιακή οδό υποδεικνύουν την άμεση ανάγκη διαμόρφωσης μιας λειτουργικής παραλιακής οδού με χώρο για περίπατο και ποδήλατο χωρίς τα εμπόδια και τον κίνδυνο σταθμευμένων και κινούμενων οχημάτων.

Το τμήμα της παραλιακής οδού από το ύψος του αρχαιολογικού χώρου και για απόσταση 750 μ. πεζοδρομείται και στα βορειο-ανατολικά του λόφου διαμορφώνεται οργανωμένος χώρος στάθμευσης 50 θέσεων. (ΣΧΕΔΙΟ Α- 02, ΕΙΚΟΝΑ 45)

Στη συνέχεια της παραλιακής οδού προς τα δυτικά διαμορφώνεται συνέχεια του πεζοδρόμου σε μικρότερο πλάτος, ποδηλατόδρομος, ασφαλτοστρωμένη οδός οχημάτων με κίνηση από τα ανατολικά προς τα δυτικά και θέσεις στάθμευσης οχημάτων.

Στη συνέχεια, η μελέτη επικεντρώνεται στις επιμέρους περιοχές επεμβάσεων: στην ευρύτερη περιοχή του αρχαιολογικού χώρου, σε υπάρχοντα και νέα υπαίθρια καθιστικά, σημεία παρατήρησης στις εκβολές των ρεμάτων, αναδιαμόρφωση των παιδικών χαρών και τη διαμόρφωση πλατείας.

Βασική μέριμνα σε όλα τα στάδια του σχεδιασμού ήταν η ενσωμάτωση των νέων διαμορφώσεων στο φυσικό τοπίο και η εναρμόνισή τους με τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του μνημείου. Επιπλέον, όλες οι διαμορφώσεις με εξαίρεση τη νέα πλατεία, έγιναν στις θέσεις υφιστάμενων υπαίθριων διαμορφώσεων και λοιπών δομών και δεν προτείνεται περαιτέρω επέμβαση στο φυσικό τοπίο.

> ΕΙΚΟΝΑ_45: MASTER PLAN

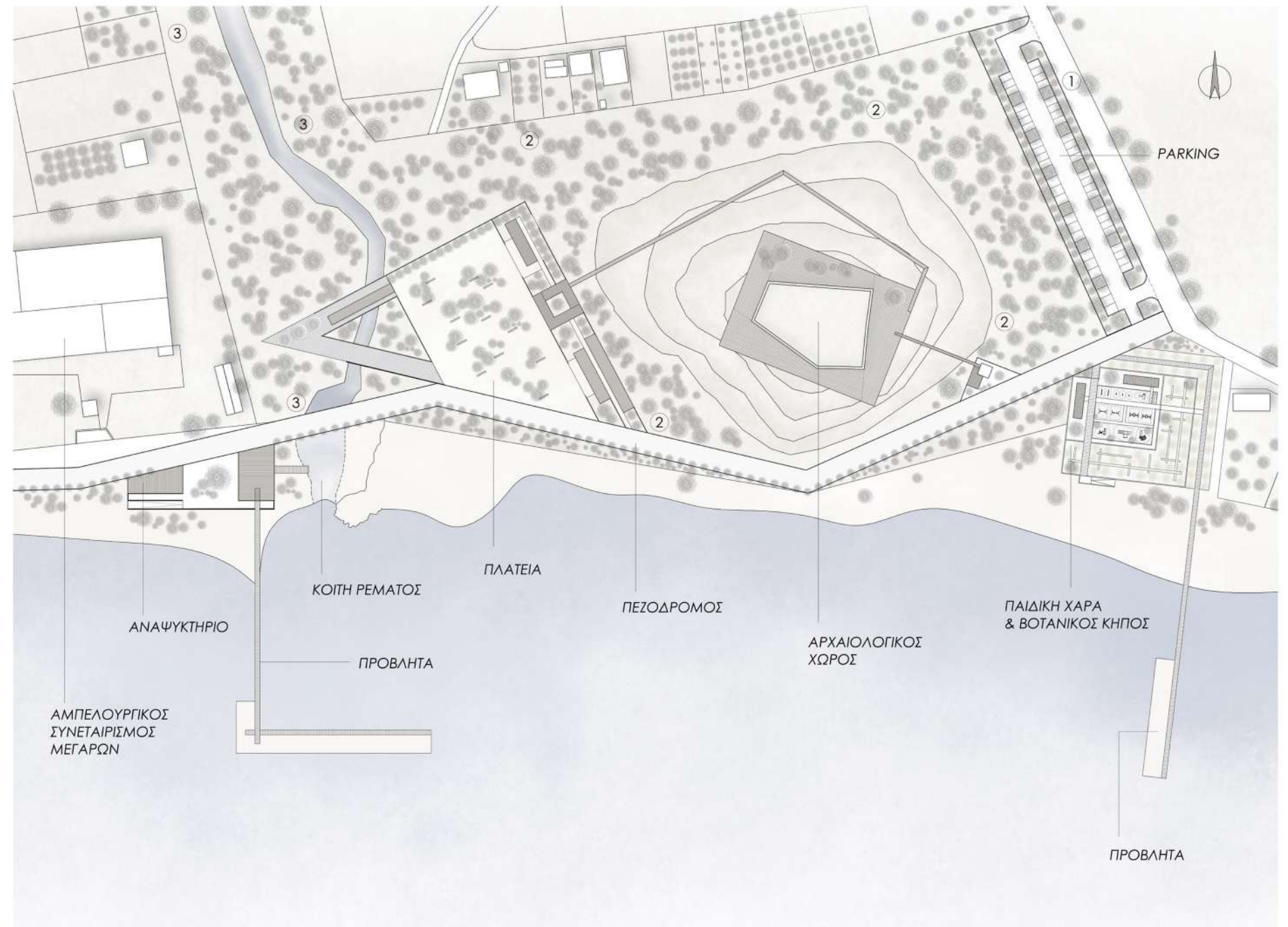
ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ | Β

5_1: ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΧΕΔΙΟ Α-03

Οι διαμορφώσεις της ευρύτερης περιοχής του Αρχαιολογικού Χώρου στον λόφο Παλαιόκαστρο περιλαμβάνουν:

- Αναδιαμόρφωση της υπάρχουσας παιδικής χαράς και σχεδιασμός μικρού εκπαιδευτικού Βοτανικού Κήπου
- Διαμορφώσεις στον αρχαιολογικό χώρο
- Σχεδιασμός οργανωμένου χώρου στάθμευσης οχημάτων
- Φυτεύσεις γύρω από τον λόφο για την πλαισίωση και ανάδειξη του μνημείου
- Διαμόρφωση πλατείας
- Σχεδιασμός υπαίθριου καθιστικού με αναψυκτήριο και παρατηρητήριο της εκβολής του ρέματος Μαυρατζά, έναντι του Αμπελουργικού Συνεταιρισμού Μεγάρων.

Οι παραπάνω διαμορφώσεις αναλύονται εκτενώς στη συνέχεια. Στο Σχέδιο Α-03 αποτυπώνονται τρεις περιοχές φύτευσης: στον χώρο στάθμευσης, γύρω από τον λόφο και παράλληλα με το ρέμα. Επιλέχθηκαν είδη κυρίως ελληνικά που προσαρμόζονται σε παραθαλάσσιες περιοχές. (ΕΙΚΟΝΑ 46)

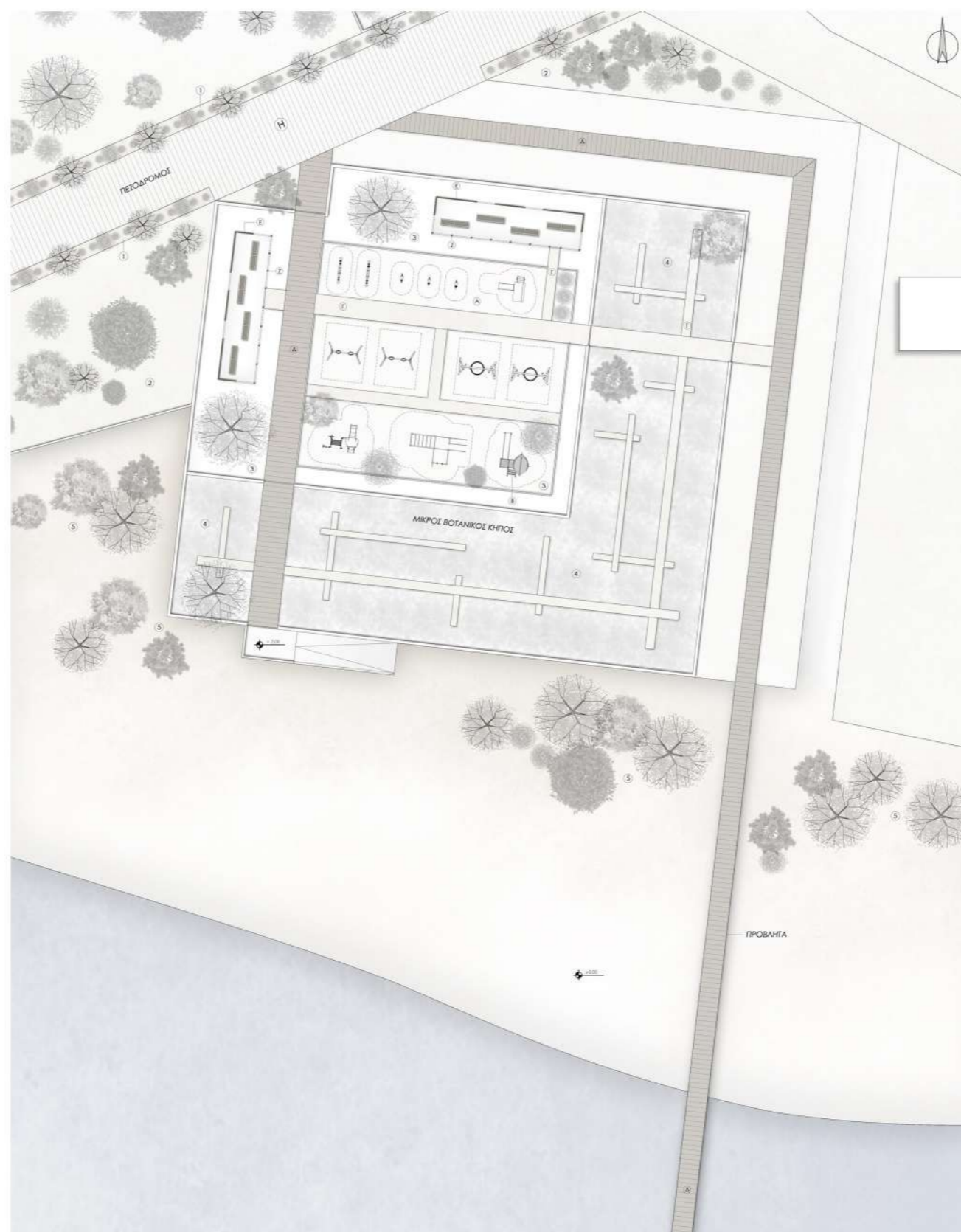
>ΕΙΚΟΝΑ_46: ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

5 2: ΠΑΙΔΙΚΗ ΧΑΡΑ ΚΑΙ ΒΟΤΑΝΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ ΣΧΕΔΙΟ Α-04

Σε υπάρχουσα διαπλάτυνση του παραλιακού μετώπου, στη θέση της ήδη υπάρχουσας παιδικής χαράς διαμορφώνεται νέα σύνθεση παιδικής χαράς με μικρό βοτανικό κήπο. Η είσοδος γίνεται από τον πεζόδρομο και για την ασφάλεια των παιδιών προβλέπεται η ύπαρξη ανοιγόμενης πόρτας. Η παιδική χαρά έχει τετράγωνη διάταξη και δύο ξύλινα στέγαστρα με παγκάκια. Τα όργανα παιχνιδιού είναι επίσης ξύλινα και το υλικό του δαπέδου γύρω από αυτά είναι άμμος. Η επιλογή ενός φυσικού υλικού για τη διαμόρφωση προστατευτικού δαπέδου έγινε λόγω εγγύτητας στον αρχαιολογικό χώρο. Την παιδική χαρά διατρέχουν δυο διάδρομοι, ο ένας ξύλινος και ο άλλος από χυτό υλικό. Οδηγούν στον μικρό εκπαιδευτικό βοτανικό κήπο που περιβάλλει την παιδική χαρά σε σχήμα Γ και για λόγους ασφαλείας προβλέπεται η τοποθέτηση πορτών στις δυο αυτές εισόδους του κήπου.

Τα είδη που επιλέχθηκαν είναι ελληνικά βότανα και δένδρα. Προβλέπεται η τοποθέτηση ταμπελών με τα ονόματα των φυτών και ψηφιακή παραπομπή (QR code) σε πληροφορίες.

Τέλος, παρακείμενος της παιδικής χαράς και με ελεγχόμενη πρόσβαση (πόρτες) βρίσκεται διάδρομος – προέκταση της ξύλινης προβλήτας περιπάτου. Η πρόσβαση στην παραλία γίνεται μέσω ράμπας. (ΕΙΚΟΝΑ 47)

>ΕΙΚΟΝΑ_47: ΠΑΙΔΙΚΗ ΧΑΡΑ ΚΑΙ ΒΟΤΑΝΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ

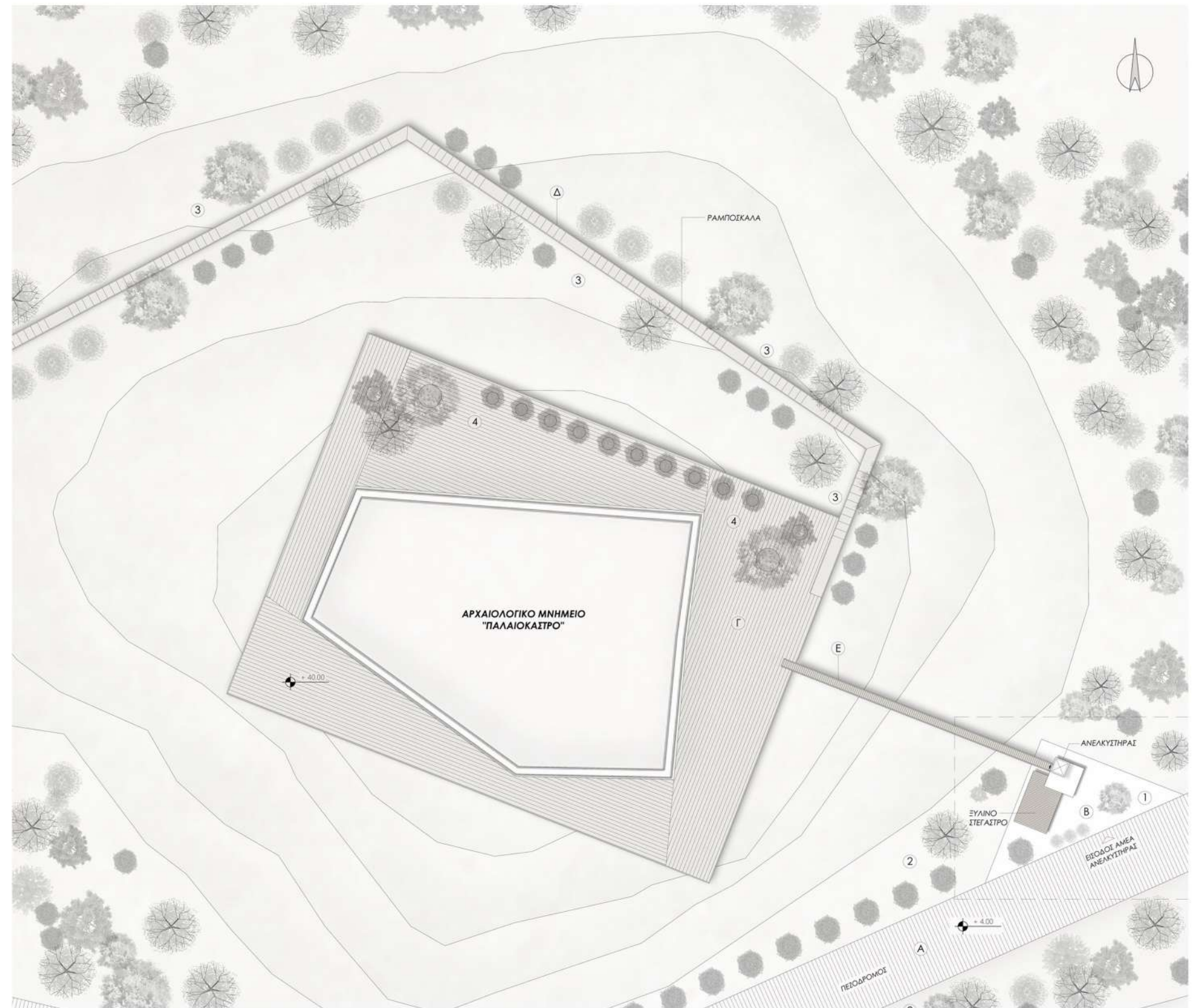
5_3: ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΣΧΕΔΙΟ A-05

Στην κορυφή του λόφου γύρω από το μνημείο κατασκευάζεται ξύλινη εξέδρα, χώρος κίνησης-στάσης των επισκεπτών. Το έντονο βραχώδες ανάγλυφο του λόφου (φυσική κλίση 30%) δεν επιτρέπει την κατασκευή ράμπας. Για το λόγο αυτό επιλέχθηκε ο σχεδιασμός ραμπόσκαλας με αφετηρία την πλατεία στα δυτικά του λόφου. Για τα άτομα περιορισμένης κινητικότητας προβλέπεται διαφορετικό σημείο πρόσβασης νοτιοδυτικά του λόφου. Πρόκειται για μικρό κτίσμα με ανελκυστήρα και γεφυράκι που οδηγεί απευθείας στην εξέδρα του αρχαιολογικού χώρου. (ΕΙΚΟΝΑ 48)

Οι φυτεύσεις γύρω από το μνημείο είναι περιορισμένες. Σκοπός τους είναι αφενός η οπτική πλαισίωση του μνημείου και αφετέρου η παροχή σκιάς στους επισκέπτες. Τα είδη που επιλέχθηκαν είναι Κυπαρίσσι, Χαρουπιά και Κουτσουπιά.

5_4: ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΧΕΔΙΟ A-05, A-11, A-13

Η έκταση που παρεμβάλλεται μεταξύ του αρχαιολογικού χώρου και του ρέματος Μαυρατζά επιλέχθηκε ως κομβικό σημείο της περιοχής μελέτης για την κατασκευή πλατείας. Η κεντρική ιδέα σχεδιασμού της πλατείας είναι η ενσωμάτωση και ανάδειξη των δύο αυτών σημαντικών στοιχείων: του ρέματος και του αρχαιολογικού χώρου στον λόφο.

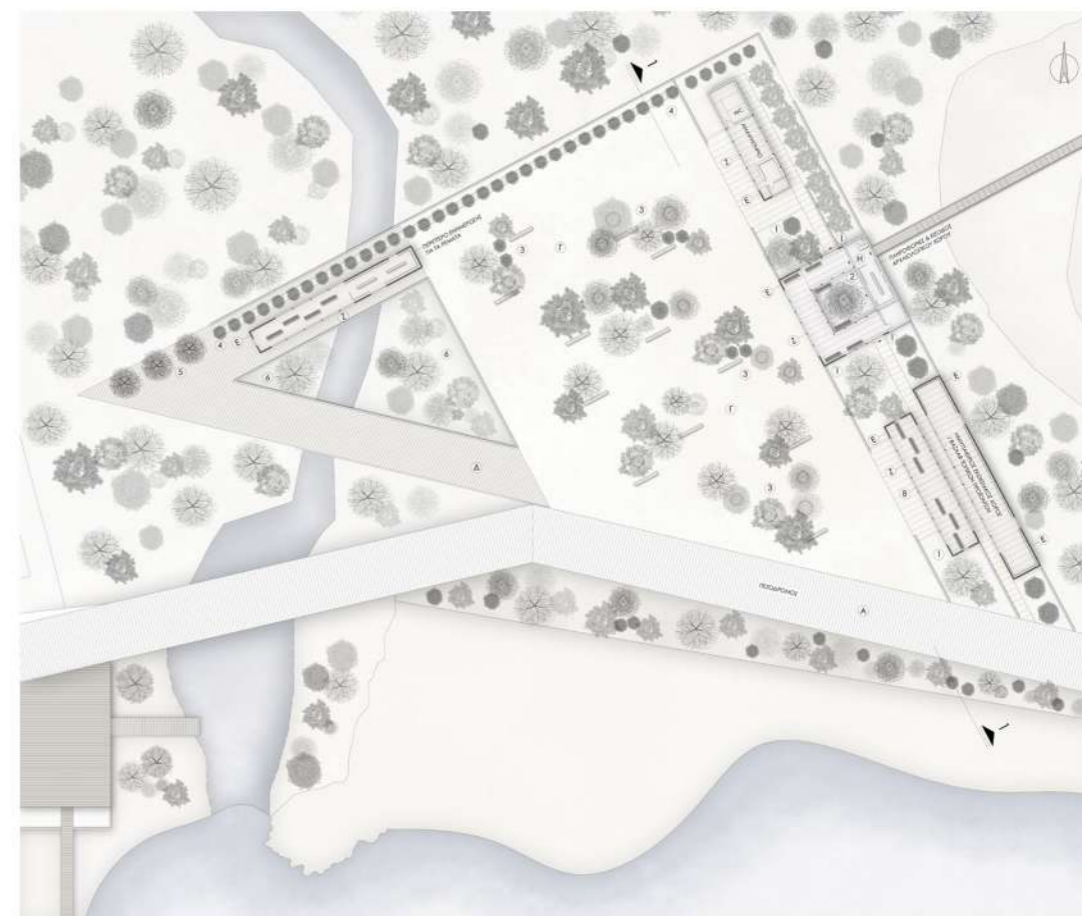
>ΕΙΚΟΝΑ_48: ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ

Η ανατολική πλευρά της πλατείας διαμορφώνεται γραμμικά, με κεντρικό στοιχείο έναν διάδρομο. Βασικά υλικά σε αυτή την πλευρά είναι η πλακόστρωση με ορθογώνιες πλάκες και το ξύλο. Ο διάδρομος διέρχεται αρχικά από δυο γραμμικά ξύλινα στέγαστρα. Το ένα είναι χώρος υπαίθριου καθιστικού με παγκάκια και το δεύτερο και μεγαλύτερο προορίζεται για περιοδικές εκθέσεις και bazaar τοπικών προϊόντων. Στη συνέχεια ο διάδρομος διέρχεται από στέγαστρο τετράγωνης κάτοψης με αίθριο. Η κατασκευή αυτή ενσωματώνει μικρό κτίσμα με πρόσβαση στην ραμπόσκαλα του αρχαιολογικού χώρου και μικρό χώρο έκθεσης ιστορικού υλικού και πληροφοριών για το μνημείο του Παλαιοκάστρου. Ο διάδρομος καταλήγει σε μικρό αναψυκτήριο. (ΕΙΚΟΝΕΣ 49, 50)

Το κεντρικό τμήμα της πλατείας διαμορφώνεται με πλαστικότητα ως μεταβατική ζώνη, με χυτό δάπεδο και ελεύθερες συστάδες δένδρων με παγκάκια.

Τη δυτική πλευρά της πλατείας συνθέτουν δυο πλατιές ξύλινες γέφυρες που διέρχονται πάνω από το ρέμα και συγκλίνουν στα δυτικά του ρέματος, δίνοντας στην πλατεία το τελικό τριγωνικό της σχήμα. Ανάμεσα στις γέφυρες διαμορφώνεται άνοιγμα που εξυπηρετεί την παρατήρηση του ρέματος. Το ξύλινο στέγαστρο σε αυτή την πλευρά της πλατείας θα λειτουργεί ως περίπτερο ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για την περιβαλλοντική σημασία των ρεμάτων.

Αυτό το σημείο της πλατείας αποτελεί αφετηρία του δικτύου παρατήρησης των ρεμάτων της περιοχής που αφορά τις εκβολές τριών από τα τέσσερα ρέματα που εκβάλλουν στην παραλία της Βαρέας: το ρέμα Μαυρατζά και το τρίτο και τέταρτο ρέμα, όπως παρουσιάζονται στην ενότητα 3B. Το δεύτερο ρέμα στα δυτικά του ρέματος Μαυρατζά δεν περιλαμβάνεται στο δίκτυο παρατήρησης γιατί είναι ιδιαίτερα μικρό σε πλάτος και δεν είναι ορατό στην έκταση βόρεια της παραλίας καθώς καλύπτεται πλήρως από φυτικό υλικό. Επιπλέον η εκβολή του είναι μικρή, σχεδόν αόρατη στον επισκέπτη καθώς δεν συγκατεί εκβολικά ύδατα.

>ΕΙΚΟΝΕΣ_49,50: Η ΠΛΑΤΕΙΑ

5_5: ΑΝΑΨΥΚΤΗΡΙΟ & ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ
ΣΧΕΔΙΟ A-07

Έναντι του Αμπελουργικού Συνεταιρισμού Μεγάρων διαμορφώνεται χώρος αναψυκτηρίου και παρατήρησης της παρακείμενης εκβολής του ρέματος. Η επιλογή του σημείου για τη δημιουργία αυτών των διαμορφώσεων έγινε αφενός λόγω εγγύτητας στον Αμπελουργικό Συνεταιρισμό που μπορεί να λειτουργήσει ως πόλος έλξης επισκεπτών. Αφετέρου, το σημείο αυτό δίνει τη δυνατότητα ασφαλούς παρατήρησης της εκβολής του ρέματος που όπως αναφέρθηκε στην ανάλυση που προηγήθηκε παρουσιάζει υγροτοπικό ενδιαφέρον. Κατασκευάζονται δυο ξύλινα στέγαστρα, το αναψυκτήριο και ένας ελεύθερος χώρος με παγκάκια. Η πρόσβαση στην παραλία γίνεται μέσω ράμπας. (ΕΙΚΟΝΑ 51)

5_6: ΥΠΑΙΘΡΙΟ ΚΑΘΙΣΤΙΚΟ
ΣΧΕΔΙΟ A-08, A-12, A-15

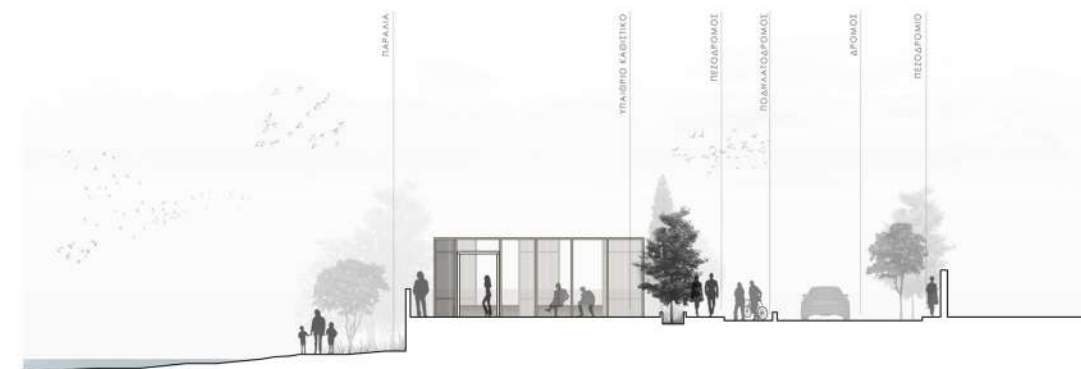
Η επέμβαση αυτή αφορά την αναδιαμόρφωση υπάρχουσας δομής υπαίθριου καθιστικού. Κατασκευάζονται νέα ξύλινα στέγαστρα με παγκάκια και ράμπα για απευθείας πρόσβαση στην παραλία. (ΕΙΚ. 52)

Επιπλέον, στο σημείο αυτό παρουσιάζεται η νέα δομή της παραλιακής οδού. Η νέα διάταξη περιλαμβάνει πεζόδρομο με γραμμικό παρτέρι. Οι φυτεύσεις του πεζόδρομου περιλαμβάνουν τα είδη: *Elaeagnus angustifolia*, *Acacia cyanophylla*, *Cupressus semp-*

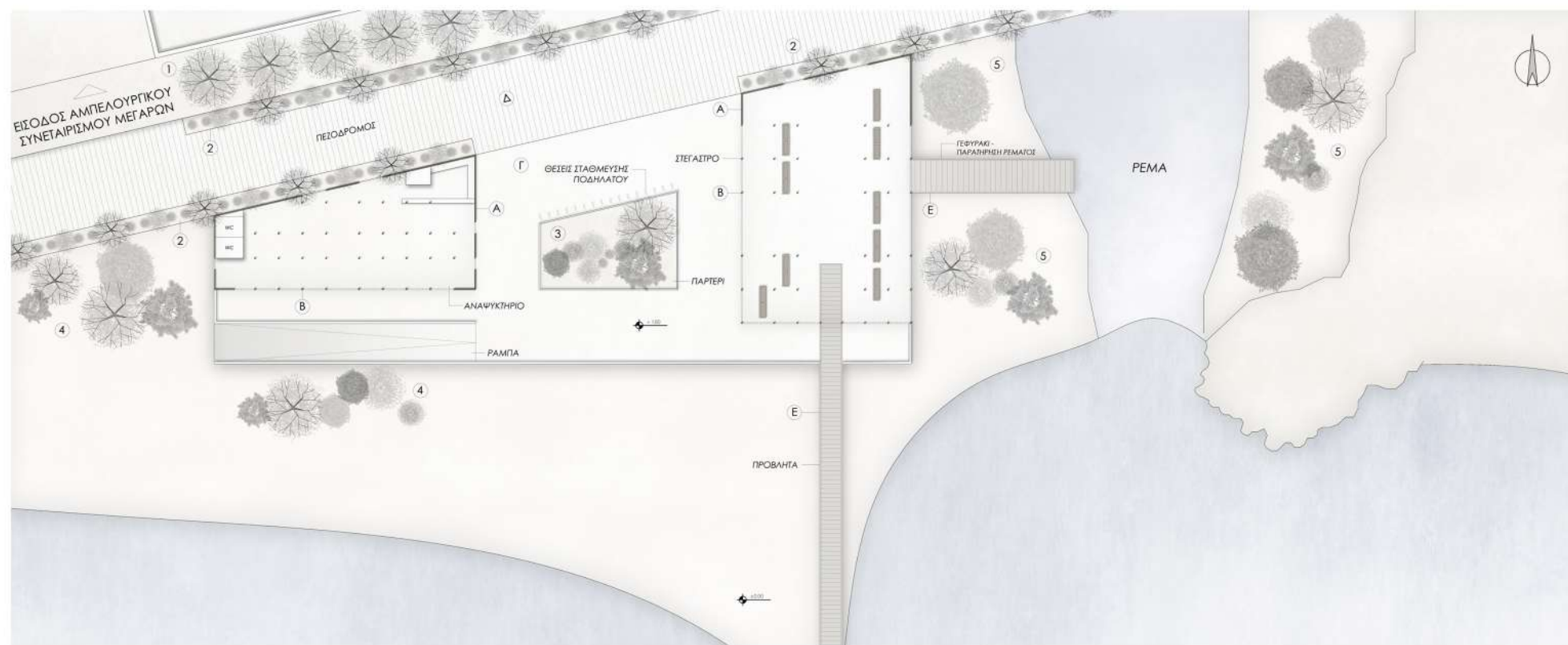
rvirens, *Myoporum laetum*, *Rosmarinus officinalis* και *Lavandula vera*.

Δίπλα στον πεζόδρομο κατασκευάζεται ο νέος ποδηλατόδρομος διπλής κατεύθυνσης με επιστροφή από πατημένο χώμα. Στο όριο του ποδηλατόδρομου τοποθετείται κράσπεδο που αποτρέπει την είσοδο οχημάτων στον ποδηλατόδρομο και προστατεύει τους ποδηλάτες από τα διερχόμενα οχήματα.

Η ασφαλτοστρωμένη οδός μονής κατεύθυνσης έχει συνολικό πλάτος 6,2 μέτρα, από τα οποία δεσμεύονται 2,4 μέτρα για τη δημιουργία θέσεων στάθμευσης παράλληλα στην κίνηση. Σε καθορισμένα σημεία τοποθετείται σήμανση διέλευσης πεζών.

> ΕΙΚΟΝΑ_52: ΤΟΜΗ ΥΠΑΙΘΡΙΟΥ ΚΑΘΙΣΤΙΚΟΥ & ΠΑΡΑΛΙΑΚΗΣ ΟΔΟΥ

> ΕΙΚΟΝΑ_51: ΑΝΑΨΥΚΤΗΡΙΟ & ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ

5_7: : ΜΙΚΡΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΧΕΔΙΑ Α 0° Α 14

Στη θέση εγκαταλελειμμένου κτίσματος σε εσοχή της παραλίας, δίπλα στην εκβολή του τρίτου ρέματος της περιοχής κατασκευάζεται μικρή κυκλική πλατεία με ημικυκλικό στέγαστρο και ξύλινη προβλήτα, ως υπαίθριος χώρος αναψυχής που προσφέρει ταυτόχρονα τη δυνατότητα παρατήρησης του ρέματος.

Για τις διαμορφώσεις σε αυτό το σημείο επιλέχθηκαν αποκλειστικά φυσικά υλικά. Η επίστρωση της πλατείας γίνεται με πατημένο χώμα και περιλαμβάνει ελεύθερες φυτεύσεις. Ένας ξύλινος διάδρομος οδηγεί από τον πεζόδρομο στην πλατεία. Στην προέκταση του διαδρόμου εισόδου, στη βραχώδη νότια πλευρά αυτής της έκτασης κατασκευάζεται μικρή ξύλινη προβλήτα για περίπατο και πρόσβαση στη θάλασσα για κολύμπι. Στα ανατολικά της πλατείας αναδιαμορφώνεται η υπάρχουσα δομή υπαίθριου καθιστικού με ξύλινα στέγαστρα, παγκάκια και ράμπα για πρόσβαση στην παραλία. (ΕΙΚΟΝΑ 53)

> ΕΙΚΟΝΑ_53: Η ΜΙΚΡΗ ΠΛΑΤΕΙΑ

5_8: ΠΑΙΔΙΚΗ ΧΑΡΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ

ΣΧΕΔΙΟ Α- 10

Στο σημείο αυτό γίνεται αναδιαμόρφωση της δεύτερης παιδικής χαράς της περιοχής. Η είσοδος γίνεται από τον πεζόδρομο με πόρτα. Ένας ξύλινος διάδρομος σχήματος Γ οδηγεί στο εσωτερικό της παιδικής χαράς και διαχωρίζει τον χώρο παιχνιδιού από τον χώρο καθιστικού. Ο χώρος παιχνιδιού διαθέτει ξύλινα όργανα παιχνιδιού και επιστρώνεται με άμμο. Στον χώρο καθιστικού τοποθετούνται ξύλινα παγκάκια. (ΕΙΚ. 54)

Δυτικά της παιδικής χαράς, δίπλα στην εκβολή του τέταρτου ρέματος της περιοχής κατασκευάζεται μικρό ξύλινο παρατηρητήριο του ρέματος, ως μέρος του συνολικού δικτύου παρατήρησης των ρεμάτων της περιοχής. Σημειώνεται πως από το σημείο αυτό είναι ορατή η γέφυρα που κατέρρευσε το 2018 κατά τη διάρκεια του κυκλώνα "Ζορμπά".

>ΕΙΚΟΝΑ_54: ΠΑΙΔΙΚΗ ΧΑΡΑ & ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ